

Nura Bazdulj-Hubijar

RUŽA

SALIHU
JER ME SNAŽI
I ČINI BOLJOM!

I

Trebalo mi je nekoliko trenutaka da shvatim gdje se nalazim kad sam isplovila iz slatkih dubina sna. Prvo što sam osjetila bila je blaga utrnulost lijeve ruke, u koju je bila ubodena igla tankom cjevčicom spojena sa bocom obješenom na stalku iznad moje glave.

Prozor je bio otvoren, i ja sam osjećala da mi povjetarac lagano dodiruje kosu. Usta su mi bila suha.

– Baba, molim te čašu vode – obratih se starici što je ležala u krevetu do moga.

Pomalo nevjerovatno, pomalo smiješno ali, ta bakutanerica izgužvanog lica, sa uskim prorezima umjesto očiju, trenutno je bila najzdravija u sobi.

– Evo, sinko, evo, popij – pruži mi čašu smiješeći se svojim krezubim ustima.

– Dugo si spavala – dobaci teta Lucija iz ugla.

– Dolazila ti je mama ali te nije htjela buditi. Dolazio je i onaj tvoj.

Osjetila sam blagu mučninu. Već mi je bilo na vrh glave i Dinka i njegovih svakodnevnih posjeta. Kako nije shvatao da mi u ovoj proklesoj bolnici ni do koga nije stalo, pogotovo ne do njegovog uvijek istog pričanja i tankog, ženskastog glasa.

Cijelo tijelo me boljelo, osjećala sam da temperatura ponovo raste. Bilo je gotovo sedam sati uveče, uskoro će vizita i doktor će to sigurno primijetiti.

Vrata su se naglo otvorila i u sobu je ušla sestra Nada da popravi čaršafe i vidi da lije sve u redu. Uputi mi bljed osmijeh i izađe ostavivši otvorena vrata.

– Promaja – reče teta Lucija.

– Baba, zatvori vrata.

Baba s naporom ustade i ispuni naređenje.

Ovdje sam već deveti dan a blage veze nemam zbog čega. Počelo je naglo, kao grom iz vedra neba. Toga dana mi se u školi spavalo, imala sam laku nesvjesticu i nekakvu opštu slabost.

Kad sam došla kući, jedva sam dočekala da se dočepam kreveta. Mama, začuđena, upita što je to sa mnom i u prolazu mi opipa čelo. Bilo je vrelo i znojno.

– Minja, šta ti je? Pa ti goriš!

– Pojma nemam, mama – odgovorila sam slabim glasom. Usta su mi se sušila, usne sam vlažila jezikom.

– Ne osjećam se dobro. Teškom mukom sam se dovukla do kuće.

Donijela je toplomjer. Dok sam mjerila temperaturu, spremila je topao čaj i pronašla andol. Živa se popela na 39,9°C. U glavi mi se mutilo.

Čekaonica u ambulanti bila je prazna. Doktorica, što me užasno podsjećala na rodu, podižući naočare sa debelim staklima na korijen dugačkog nosa, naredi mi da se svučem. Bez mamine pomoći nisam to mogla uraditi.

Nakon pregleda, onako smrknuta, sjela je za sto i službeno se obratila mami:

– Ovo je za bolnicu. I to odmah.

Dvourila se da li da izda uputnicu za dječiji ili interni odjel. Sa punih četrnaest godina bila bih pravi džin prema onoj nejakoj dječici, za interni odjel sam premlada.

I eto, sad sam ovdje, na internom. Od čega bolujem, ne znam. Boli me zapravo sve, a naročito grlo i lijevo koljeno koje je crveno, otečeno i bolno. Ne mogu ga pokrenuti. Sad ću pitati doktora o čemu se radi.

– Baba, zatvori prozor, sad će vizita – ponovo se javi teta Lucija iza svoga "AS-a". To je jedina literatura koju je čitala.

– Ama dosta više i babe! Manite me se, ženske glave.

Prigušeno se nasmijah iako mi baš nije bilo do smijeha.

U tom trenutku se otvoriše vrata i dežurniljekar sa dvije medicinske sestre uđe u sobu. Duboko u sebi osjetih radost što je to bio doktor Drapić.

Pošto se kratko zadržao kod babe Milje i tete Lucije, priđe mom krevetu.

– Minja, kako je danas?

– Nešto malo bolje, doktore. Samo vas molim da mi kažete od čega ja zapravo bolujem.

– Hoću, hoću, nisi ti više mala. I red je da znaš. Ta bolest se zove reumatska groznica. Upala zahvata velike zglobove, a može ponekad zahvatiti i srce. Zato zahtijeva strogo mirovanje, liječenje i strpljenje pa će sve biti u redu i bez kasnijih posljedica.

Gledala sam njegove smeđe oči sa kratkim trepavicama, pravilan nos, kratku smeđu kosu, lijepo oblikovane usne i zube. Taj sklad i smirenost na cijelom licu učiniše da strah koji sam u prvi mah osjetila nešto splasnu.

– Koliko dugo ću ostati u bolnici?

– Zavisí od toka. Dvije-tri do četiri nedjelje, zavisno od nalaza i tvoga ponašanja, ali ćeš poslije, kod kuće, još neko vrijeme morati da se paziš.

– Sestro – obrati se tada sestri Nadi – isključite infuziju, dajte andol jer se temperatura ponovo popela i izmasirajte je alkoholom. Pokušah da se pomjerim i u koljenu osjetih jak bol.

– Večera! – odjekivalo je hodnikom i ubrzo me sestra Nada poslužila mladim, neslanim

sirom i meko kuhanim jajetom. I jedno i drugo volim ali posoljeno. Neslano, bljak! Gadilo mi se. Prokleta bila dijeta bez soli!

– Baba, molim te malo soli.

– E, djete, djete, da znaš, reći ću te doktoru – odgovori baba Milja, koja je za mene čuvala malo soli.

– Bogami bih mu i ja onda imala nešto reći.

– A što to?

– Kao, na primjer, družu doktore, ja znam zašto babi Milji ne spada šećer iako je na strogoj dijeti i pod stalnom terapijom. Zato što krišom jede kolače koje joj ja skrivam u svom ormariću a lijekove baca kroz prozor. Vjerovatno golubovima. Upravo sam jutros vidjela jednog kako se ošamućen tetura bas kao da mu je jako opao šećer.

Moje cimerke se nasmijaše, a ja dobih toliko željenu so.

Sestra Nada sakupi i odnese posude a zatim se vrati sa terapijom. Blago babi Milji i teti Luciji! Baš im zavidim. One piju tablete, a samo strada onaj moj dio tijela koji nije gore i naprijed nego dolje i pozadi. Ako nisam dovoljno jasna, to je mjesto gdje se daju injekcije. I to dva puta dnevno. Pa dobro, nisam ja neka strašna kukavica.

– Laka vam noć – reče sestra Nada izlazeći iz sobe. (Baba ustade da se napije vode i ugasi svjetlo. Pogledah u njene nogice, tanke kao dva vrbova pruta, i prasnuh u smijeh.

– Što se smiješ, balavice jedna?

– Bez veze, sjetila sam se nečeg smiješnog.

Prošlog ljeta, na moru, sjedili smo brat i ja u jednoj bašti i pili coca-colu. Pored našeg stola naišla je mlada konobarica jako tankih nogica, inače skladna tijela i lijepa lica. Brat je zamolio da se sklone, a kad ga je ona upitala zbog čega, on joj reče kako mu se kiše, a boji se da joj pri tom ne polomi noge.

To sjećanje zadržah za sebe.

Dugo sam u mraku ležala budna. Kroz prozor sam vidjela mjesec kako se sav važan igra sa oblacima, čas se sakrije iza njih, čas ponovo proviri i zablista punim sjajem. Noć je bila topla, blaga, proljetna. Ništa nije remetilo tišinu, pa ipak san nije dolazio. Pomislih na Dinka. Zašto sam zapravo s njim? I šta je to što nas vezuje? Ne znam. Možda zato što su se sve moje drugarice začorile u njega, pa eto, njima iz inata. Inače, iskrena da budem, pomalo mi je išao na nerve. Jest, bio je lijep, kao lijepa slika, visok, skladno građen. Ispod gustih obrva gledala su dva krupna, smeđa oka osjenčena dugačkim trepavicama. Kosa sjajna, malo duža, boje žita koje zri. Na njemu je uvijek sve bilo svježije oprano i opeglano, blistao je od urednosti kao da se tušira pet puta na dan. Sve mi je pomalo smetalo. Nimalo ležernosti, nemara, bez mašte i ideja. Nekako suhoparan i, rekla bih, nezreo i dosadan.

Mama i tata su ga ćutke prihvatili kao moju sjenku i već dugo me nisu naizmjenice prekoravali:

– U moje vrijeme to nije bilo tako. Eh, djeco, djeco... Jedino ga Robi nije mogao nikako prevariti. Ne znam kad je došao san, taj divni čarobnjak, i sklopio mi oči.

Probudio me bol u desnom laktu. Izvukla sam ruku ispod pokrivača i sa zaprepaštenjem

vidjela da je sad i lakat otečen i crven.

Doktor Drapić je prije predavanja smjene programirao za taj dan ponovno vađenje krvi, rendgenski snimak lakta i novi EKG. Otoku na laktu nije pridavao neku osobitu važnost, rekao je da je to normalno za tok moje bolesti.

Osjećala sam slabost, mučninu, užasno sam se znojila. Sve se zalijepilo na meni, vonjala sam kiselkastim zadahom.

Poslije presvlačenja, masaže, toalete, jutarnje terapije i doručka bilo mi je nešto bolje. Izvadih iz ladice malo ogledalce i pogledah svoje lice, prvi put od kada sam u bolnici. U mene je gledalo blijedo, ispijeno lice, duboko usađenih zelenih očiju sa modrim podočnjacima, a moja lijepa duga plava kosa, na koju sam uvijek bila ponosna, sad je ličila na rezance. Nisam znala da li da tugujem ili da se smijem pa na kraju ispružih jezik liku u ogledalu i tvrdo odlučih da se više ne gledam.

Oko deset sati došao je moj tata. Moj Bože, zaljubljena sam u njega. Još u vratima raširio je ruke, ja se nekako podigoh u sjedeći položaj, a on me čvrsto stegnu na široka prsa.

– Malena, malena moja – samo je rekao, a glas mu je lagano podrhtavao.

– Toliko mi nedostaje tvoje prisustvo u kući, tvoj vječiti smijeh. Kuća je kao mrtva, a kad si ti u njoj kao da hiljadu praporaca zvone u isto vrijeme. Ponekad silno poželim da trčim sa tobom po livadi na brijegu, tada uvijek zaboravim na sve brige, i ja se osjećam kao dijete dok lovimo one slijepe bube i ponovo ih puštamo na slobodu. Znaš, tom livadom sam trčao kad sam bio mali. I uvijek, kad sam tamo, sa tobom, noge su mi tako lake. Nema prepreka, nema posrtanja. A tebe, eto, malena moja, vezali za taj krevet...

Poslije smo pričali o mami koja će poslije doći, o Robiju, o školi, o tome kako treba da budem dobra i slušam doktore kako bih što prije ozdravila jer napolju je proljeće, prelijepo i sunčano, proljeće koje mami, zove. Vrbe su davno ispupale, ljubičice oko Plave vode uveliko cvjetaju, maslačci zlate livade.

Vrata su se otvorila i jedan ćelavac se uputio prema krevetu tete Lucije. Prasnula sam u smijeh. Tata me začuđeno pogledao.

– Šta ti bi, malena?

– Tata, ovaj čiko što je ušao mesar je. Sjećaš li se kad me mama nedavno poslala u mesnicu, a ja se vratila praznih ruku. E, u toj mesnici je on radio. Kad sam došla na red, zamolila sam kilogram juneće šnicle. Stajao je iza pulta, odvratio se smješkao i namigivao.

– Hoćeš li mlade ili starije, seko?

– Tako, vaših godina – kazala sam i izjurila van praćena smijehom ostalih mušterija. Njegovu reakciju nisam uspjela da vidim.

– Vražiću moj mali, hoćeš li ikada odrasti – blago me prekorio, ali uz onaj dragi, najdraži osmijeh na licu.

Poslije tatinog odlaska uz veliki napor, sa jakim bolovima u koljenu i protiv zabrane ljekara nekako sam doteturala do prozora. Zgrada bolnice usječena je u brdu, i moj prozor gleda na blagu padinu sa zimzelenim grmovima i nekoliko klupa na kojima su sjedili bolesnici. Cijela se padina zlatita od maslačka, kao da gori, a sunce je divno sjalo. Sva

uzdrhtah od tolike ljepote. Obožavam te žute cvjetove kratkog daha što se vrlo brzo preobraze u starčice, kojima vjetar bešćutno odnese sijede kose daleko nekud, nikud. Zablitali su u svoj svojoj ljepoti preko noći, jer kad sam dolazila ovamo, samo pogdjegdje sam vidjela neki osamljen cvijet. I drveće već uveliko pupa, a u granama obližnjeg drveta veselo pjeva neka ptica.

A ja sam morala nazad u krevet, govorilo mi je to moje koljeno i cijelo izmrcvareno tijelo.

Govorila mi je to i sestra Mira, ulazeći u sobu sa novom bocom infuzije.

Ubrzo osjetih da ponovo tonem u blaženstvo sna. Puno spavam. Inače, mrzim spavanje. To je kao da si mrtav. Često sanjam. Uglavnom su to lijepi snovi, redovno puni ljubavi, mada taj osjećaj još nisam doživjela. Ali, čvrsto vjerujem da je to nešto toliko čuderno lijepo da se riječima ne može opisati, da oplemenjuje ovaj svijet i život dajući mu puni smisao.

Moje srce je bilo podijeljeno između tate, mame, Robija, lutaka, Tonija, kanarinca Ćire i Cicka. I raje, naravno. A taj moj Ćiro je posebna priča. Zlatnožut sa tamnim prelivima na repu i krilima, sitnih, crnih okica, zaljubljen u mene. Čim mi čuje glas, počne da lepeta krilima, sav se zalijepi za rešetke kaveza, a kad mu otvorim vratašca, ne zna gdje bi prije, na ruku, rame, vrat ili glavu.

Promeškolljila sam se u snu i bol me probudio. U snu sam uvijek bila ona stara, nestašna, vesela i zdrava, a buđenje je bilo bolno ne samo zbog fizičkog bola nego i samog osjećaja da sam sputana, vezana za krevet. Konačno je i mene nešto uspjelo vezati!

– Baba, molim te, popravi mi vatu na koljenu i laktu, pomjerila se.

– E, vala mi je dosta i vate, i prozora, i vode, i nožića i svega ostalog. Ako odem kući prije vas, baš bih voljela da vidim ko će vas onda služiti – gundala je baba Milja namještajući moja bolesna mjesta.

Teta Lucija se prigušeno smješkala. Bila je draga na neki osobit način. Sva okrugla, debeljuca sa plavim očima i naglašenim podvoljkom. Oči su joj odavale neku unutarnju dobrotu i mirnoću. Rijetko je govorila, ne znam ni od čega boluje. Kad sam je to jedanput pitala, kratko je odgovorila:

– Srce, sine, srce.

Ah, to srce! Priroda ga je sazdala za ljubav, razumijem da može boljeti zbog nesretne ljubavi, ali sumnjam da je to bio slučaj kod tete Lucije. Tu prostodušnu seljanku, staru oko tridesetak godina, i ljubav, ni pomoću mašte nisam mogla da spojim.

Poslije podne su donijeli nalaze i prikopčali ih na bolesničku listu. Čim je sestra izašla, ja sam ih dograbila, ali sam samo mogla buljiti u njih kao tele u šarena vrata. Vidim, sedimentacija je 48/86 ali to meni ne znači ništa jer pojma nemam kolika treba da bude. Gledam izlomljene linije EKG-a i čudom se čudim kako neko na osnovu toga može zaključiti u kakvom se stanju nalazi naše srce. Da li se na EKG-u može registrovati i to da si zaljubljen?

Mislim da nisu dobri ti moji nalazi. To sam zaključila po izgledu doktorovog lica dok ih je pregledavao, mada nije ništa rekao, a ni ja nisam ništa pitala. Jednostavno sam se bojala. Ja

i strah! Opet nešto nespojivo. Ali, vremena se mijenjaju, pa i mi s njima.

Hodnikom se čulo škripanje kolica i lupkanje tankih potpetica, to je bio signal da je vrijeme za ručak.

Nisam osjećala glad, ovaj put nisam od babe Milje tražila so, bezvoljno sam odgurnula tanjir sa pire krompirom i nekakvim odreskom. Samo sam popila šolju kompota.

Osjećala sam da nadolazi neko nevoljko raspoloženje, bolje peći neraspoloženje, suze su mi bile pod kopcima i u grlu, svom snagom sam se opirala da ne briznem u plač.

Podmetnuh pod glavu zdravu ruku i pokušah misliti na nešto lijepo. U takvom stanju bilo je to malo teže. Sve je izgledalo nevažno i bez smisla. Mislila sam na jedno ljeto provedeno kod rođaka na selu. Čist vazduh, planinska klima divlja, ničim sputana rijeka, šume, cvijeće, konji, sve je to uticalo da se osjećam gotovo bestjelesnom. Danju sam odlazila u šumu jašući jedno mirno kljuse, jedino koje je dopuštalo da ga uzjašem (vjerovatno što sa one strane sa koje sam se penjala nije imalo oka), a kući se vraćala u sam suton.

Kako sam samo uživala sjedeći u kolibi pored ognjišta, dok se na verigama njiše čađavi kotao u kome polako krčka pura, a okolo prskaju sitni, vreli mjehurići. Bilo me je svuda. Kupala sam se u rijeci, u polju pod vrelim sunčanim zracima ljeta skupljala sijeno zajedno sa ostalima i željela da se to ljeto nikada ne završi.

Ti moji rođaci su imali staju, dolje su bile krave, a u potkrovlju slama. Ljestvama sam se popela gore, u slamu i opijena svježinom njenog mirisa dugo ležala, ne misleći ništa, slušajući zvukove ljeta.

Dolje su sakupljali đubre i stavljali ga na kolica ispred vrata. Kad sam pošla da siđem, spotakla sam se i pala niz ljestve. Moja bijela haljinica, šivena u puni krug, raširila se poput padobrana, i ja sam turom pala direktno u đubre. Ustala sam, haljina je bila čista, naoko sve u redu. A ispod haljine?

U kući smo svi vriskali od smijeha. Ali, ni sjećanje na taj događaj sad mi nije izgledalo smiješno.

Razgledala sam po sobi. Baba Milja je drijemala, teta Lucija duboko utonula u vlastite misli. Je li mislila na onog ćelu od muža ili svoje dvoje još nejake dječice?

A bol u meni, potreba da se naslonim na nečija prsa i plačem do besvijesti, bivala je sve jača. Oh, tata, tata! Ponovo sam bila mala djevojčica koja sjedi u toplom tatinom krilu i pita zašto je mrak crn, otkud svicu lampica i kako maca prede.

Mesar, sa ćelavicom što je podsjećala na pun mjesec, ponovo je došao. Gledajući bočice sa ženinim lijekovima, na jednoj se dugo zadržao i nešto joj plahim glasom govorio.

– Ma šta, bolan? – zabrinuto ga je pitala.

Odgovor nisam čula, samo sam vidjela nagli pokret rukom nepotreban i nesvjestan, očigledno. Dugo su još šaputali i tek na odlasku, kod vrata sjetio se da je donio jabuke i sokove. Teta Lucija je ponudila i nas dvije. Primijetila sam u njoj naglu promjenu. Glas joj je lagano podrhtavao, oči su joj bile zamagljene od suza. Sva naša pitanja ostala su bez odgovora. Samo je nestrpljivo odmahivala glavom i ponavljala da je sve u redu.

Sasvim sam zaboravila na sebe i bi mi je žao, jer sam vjerovala da je u pitanju nešto

ozbiljno. Možda joj je neko od djece bolesno?

Tajna je uskoro prestala biti tajna. U večernjoj viziti doktor Marić se pored svakog kreveta kratko zadržao, samo je mene u prolazu nježno uštinuo za obraz. (Bila sam miljenica svega osoblja, zbog svojih godina.)

Na vratima ga zadrža teta Lucija.

– Molim vas, doktore, hoćete li mi nešto objasniti?

– O čemu se radi, gospođo?

– Moj muž je vidio da mi dajete nitroglicerina, a on kaže da je to jak eksploziv i da bih jednog dana mogla eksplodirati.

Doktor Marić, dobroćudni stari debeljko, uvijek ozbiljnog i zvaničnog lica, suzdrža se nekoliko trenutaka, a onda jednostavno prasnu u gromoglasan smijeh.

– Draga gospođo, što se toga tiče možete biti potpuno mirni – jedva je odgovorio i napustio sobu stalno se smijući. Smijala se i teta Lucija, pao joj je kamen sa srca, pa je ni onaj smijeh nije uvrijedio.

Te noći sam sa sjetom razmišljala o tome kako babi Milji danima niko ne dolazi. Muž joj je, pokoj mu vječni, prošle godine umro, a sada živi sa jedinim sinom i snahom. Samo su joj jednom došli. On nizak i koščat, u nekakvim hlačama do članaka i šarenom sakou, ispijena, suha lica, sitnih lukavih očiju i dugačka nosa. Kompletan, sa cipelama i kaputom mogao bi stati u rernu.

Ona debela, tusta, rijetke riđe kose. usta joj nisu bila duža od filtera za cigaretu, a debela kao drvce od šibice. Imala je kvarne zube, odvratan usiljen osmijeh i pogled zmije što se sprema da napadne žrtvu.

Progovorili su nekoliko riječi, kao da govore sa nekim potpuno stranim, tutnuli joj nekoliko krušaka i rahatlokum, pa otišli da se više ne bi pojavili. Mora da je babi Milji bilo veselo u njihovoj ili njenoj, ko će ga znati, kući. Još ako imaju djecu, pogotovo slatku kakvi su oni, da prosto pukneš od "ljepote".

Svjetlo je davno ugašeno, sve je utihnulo. San ne dolazi. Moj instrumentarij za ležanje kuka iz sve snage je zbog velike tuge što se ne pomače s mjesta skoro cio dan, da prostite, utnuo.

Moje dame spavaju, baba diše tiho i ujednačeno, Lucija hrče.

Upalih noćnu svjetiljku. Već je jedan i petnaest. Naravno, svi čisti spavaju. Ovo je doba nečastivih. I nehotice ponovo uzeh ogledalce. Pri slaboj, mutnoj svjetlosti izgledala sam tako "lijepo" da sam se gotovo uplašila. Znala sam da ne mogu zaspati pa mi pade na pamet kako bi bilo lijepo da sad navijem sat na sedam ujutro pa da počne vizita.

– Kako je danas moj Švab – divno se smiješeći upita sa vrata moj dvije godine stariji brat Robi.

– Morat ću te odvesti "tamo gdje cvjeta limun žut" – reče ljubeći me u obraz – da vidiš kako izgledaš.

A taj nadimak Švab dobila sam davnih dana kada smo bili maleni. Kao i sva djeca ovog svijeta, mi smo se sa drugarima igrali rata. Uvijek su bile svađe kad je trebalo odrediti na

kojoj će strani ko biti. I dok su se svi otimali da budu partizani, ja, sićušna curica, željela sam da budem Švab. Svima u kući to je bilo slatko, ali svi su zaboravili osim Robija. Za njega sam do dana današnjeg ostala Švab.

– A i kosa ti je super. Kao poslije mini-vala.

– Ama pusti to, molim te. I sama sebi izgledam kao svakoj prikazi mater. Nego pričaj šta ima novog kod kuće i okolo. Sagnuo se do moga uha i tiho zapjevušio.

"Niko ništa i ne radi

Niko drugog posla nema

Svi pitaju samo za te

Jašta radi, jašta radi!"

Oboje smo se od srca nasmijali, a on odmah nastavi:

– Ćiro se povukao u ćošak kaveza, ćuti i štrajkuje glađu, njegova tuga za tobom je pregolema. A Toni po cijelu noć laje, ne da nam spavati.

Ponovo se nasmijan. Njegovim fazonima nikad nisam mogla odoljeti. Toni je, naime, moj plišani cukica koga mnogo volim i koji od drugog rođendana do sada spava sa mnom.

Taj moj brat i ja se silno volimo, mada smo vječno u ratnom stanju. Kad ja obučem njegov grnjak ili, ne daj Bože, on moj zeleni džemper, jedno drugom bi oči iskopali.

– Dosta zezanja, pričaj.

– A šta, sestro draga, da ti pričam? Sve je po starom. Mama se samo licka, manikira, lakira, pola popodneva provede pred ogledalom. A pred spavanje? I sama znaš koliko joj treba da skine šminku, losionom očisti lice, pa stavi masku, pa kremu za noć, pa kremu za ruke. A ne prestaje zvocati. Te, Robi, stišaj taj kasetofon, Robi sine što će jakna na šteki. Robi, otkud češalj na krevetu. Robi, ponovo fleka na farmericama! Ja lijepo šizim. Stari se sav uvukao u sebe. Malo priča. Često je u tvojoj sobi, gleda tvoje postere, lutke, školske knjige. I sve to miluje pogledom, vjeruj mi, uhvatio sam ga na djelu. Nego, stara moja, kako si mi ti – upita povukavši me za kosu.

– Nešto malo bolje. Ali još sam slaba. Ne mogu da vjerujem kako ću ponovo moći da se popnem na vrh naše jabuke.

– Ali ćeš zato kad budeš brala boraniju sigurno moći išćupati cio grm, a kad čupaš mrkvu otkinuti lišće, a korijen ostaviti majci zemljici.

– Šta ćeš kad mi poljoprivreda leži.

– Nego, dolazili ti onaj tvoj peder?

– Što, da nisi bacio oko na njega, sestro Robi – odgovorih prkosno.

Išao je u drugi razred medicinske škole i znala sam da bjesni kad ga oslovim sa "sestro".

– Zar ovakav lafčina? – isprsi se i raširi ramena.

– Juče sam spavala kad je dolazio. Svaki čas bi mogao banuti.

Pogledah na sat.

– Prije pola sata je završena nastava, a on obično pravo iz škole dođe ovamo.

– I stara ti se sprema. Ej, sele, sele, šta misliš da čuje ovo "stara"! Raširila bi one svoje velike oči, napućila usnice, i pitala "Zar se tako razgovara sa mamom?" Znaš, mislim da bi

njoj bilo normalno kad bi joj se neko obratio sa "curice".

– Nemoj, Robi! Stara zbilja izgleda super. A i nije loša. To što je toliko okupirana sobom, što ne iskazuje mnogo nježnosti, ne znači da nas ne voli.

– Da ne ulazimo u filozofiju, mala moja. Odoh ti ja. Ostaj mi zdrava i vesela. Ljubi te tvoj veliki brat!

Soba je odjednom bila prazna. Tako uvijek poslije njegovog odlaska. Svu ju je ispunjavao. Mada me često znao naljutiti, bio je neko na koga sam bila ponosna. Baš prava, kako on za sebe uvijek kaže, lafčina.

Ponovo me obuže tiha tuga. Nikad ranije nisam znala kolika je sreća biti zdrav, nisam se radovala zbog toga. Izgledalo je to kao normalno, kao jedino moguće. Sad znam da je divno biti zdrav i da ću se, kad ovo jednom prođe, beskrajno radovati svakom novom danu.

Da li je probeharala naša stara jabuka? Volim jabukov behar. Satima sjedim na mojoj klupi gledajući ga i opijajući se njegovim mirisom. Žao mi je ubrati i jednu grančicu za vazu, bojim se da joj ne okrnjim ljepotu. A tek noću, kad treperi sva omađijana mjesečinom!

Zimi, kad snijeg pada u krupnim pahuljama, ja gledam iza prozorskog stakla i sve mi se čini da se to sa naše jabuke kruni cvat.

Tako odlutala, daleko od ove sumorne sobe i ove bjeline što ubija oči, nisam ni primijetila kad je ušla mama. Okrenula sam se da vidim odakle dopire taj tako poznati miris parfema. Stajala je pored kreveta kao kraljica, odjevena u laganu plavu haljinu, besprijeckorno našminkana i očešljna, pronicljivih očiju, samouvjerena i dostojanstvena.

Osjetih poljubac na obrazu, lak poput daška vjetra.

– Hoće li moja curica nešto papati? Donijela sam ti supicu, šniclu i zelenu salaticu, sve što najviše voliš.

To je ono što mi je kod nje najviše smetalo. Svi ti silni, a nepotrebni deminutivi! Kao da mi je pet godina.

Ja se jednostavno ne mogu sjetiti da me je ikad, ikad u životu uzela u krilo, mazila i ljubila. Svi izlivi nježnosti bili su kao namješteni, kao u prolazu, sve se upravo svršavalo na praznim riječima.

A da je znala, samo da je ta moja mama znala koliko sam puta poželjela njen zagrljaj! Bilo je to uglavnom u nekakvim nesvakidašnjim situacijama. Ne znam da li je ta potreba bila jača kad sam bila izuzetno sretna ili veoma nesretna. Željela sam da zajedno podijelimo te kratke trenutke obične, male ljudske sreće, ili da se zajedno isplačemo. Ne, ne bi ona morala da plače, dovoljno bi bilo samo da me stegne čvrsto uza se, a ja da jecam na njenim grudima.

Na žalost, ona to nije znala, ili, što bi bilo još žalosnije, nije htjela da zna.

Otišla je i ostavila u meni nemir. Jači nego ikad.

Nisam imala volje ni za što, a kamoli da jedem. Zato je baba Milja u slast pojela moj ručak.

– Lijepa ti je mama, Minja. Samo nekako previše važna. Kao da ti i nije mama. Znaš, kad ti oni i dolaze, meni se uvijek čini kako ti je zapravo tata mama, a mama tata.

Ćutala sam boreći se sa svojom tugom.

– Nisi se valjda naljutila – nastavljala je baba Milja.

– Ama, ne, baba, samo me malo boli glava i nešto mi se baš ne priča.

Napolju je bio divan proljetni dan. Sunce je sjalo kao da je polovina ljeta.

– Ali, meni je žao, ja ne volim kad si ti tužna.

– Šta mi to koristi? I ja bih htjela da je sav svijet sretan, odnosno da nema nesretnih, ali niko od te moje želje nema ama baš ništa. Pusti me, baba, malo bih odspavala.

Zatvorila sam oči. Slike su počele da se smjenjuju.

Bilo je to davno. I Robi i ja smo bili bolesni. Imali smo šarlah. Temperatura je stalno bila visoka, naročito u toku noći. Ja sam skoro buncala, od nekakvog akvarela na zidu pričinjavao mi se strašan krokodil.

Tata je cijele noći bdio nad nama, mjerio temperaturu, mijenjao obloge, davao lijekove. Sa lakoćom, samo sa brigom, bez traga umora, uvijek sa nježnim osmijehom na dragom licu. Mama je za to vrijeme čvrsto spavala.

Nisam to mogla zaboraviti. I neću. Nikad.

Lakat me bolio, užasno sam se znojila. Zaudaram kao tvor. Da mi je samo jedna tuširancija! Pusti snovi! Najviše što mogu dobiti je masaža alkoholom, ako sestra Vesna, koja je danas u smjeni, za to bude raspoložena.

Da mi je bar zaspati. Poslije bih se možda osjećala vedrijom. Pokušah brojati. Uzalud. To brojanje me podsjeti na jedan štos koji sam negdje čula ili pročitala.

Došao neki čovjek kod doktora i moli ga da mu propiše nešto protiv nesanice. Doktor mu reče kako nije dobro da se navikava na te lijekove nego neka pokuša sam sebi da pomogne, neka, na primjer, pokuša da broji.

Kad je došao na kontrolu, doktor ga upita da li je brojanje pomoglo, a ovaj odgovori da nije.

– Pa dokle ste brojali?

– Do dva.

– E, druže, to je premalo.

– Znao sam ja, doktore, i do pola pet.

Sjetih se kako sam se tom vicu slatko smijala, a sad ne samo da mi nije izgledao smiješan nego mi se činio glup.

Baba Milja i teta Lucija su pričale šapućući da me ne bi probudile.

– Jadnica, tek na svijet postala, a već bolesna – čula sam Lucijin glas.

Stegnuh pesnice od bijesa. Do vraga, ne želim ničije sažaljenje! Htjedoh im to reći, ali se predomislih i nastavih da ležim sklopljenih očiju, sva utrnula.

Dinko je nabacio nove "Levisice", nove "Najke", modru majicu kratkih rukava, a oko pojasa nemarno vezao svoj crni džemper. Pucao je od zdravlja.

Pokušah da mu se nasmiješim. Uzalud. Samo su mi se usne iskrivile u nekakvu grimasu.

– Šta je, Biberčiću? Potonule lađe?

Uhvati me za ruku. Njegova je bila topla i meka, moja hladna i vlažna. Osjetih se nelagodno i izvukoh ruku.

– Ne brini, ponovo će duhnuti snažan vjetar, napokon jedra i lađa će zaploviti novom snagom.

– Dobro mi je, dobro. Utjehe su mi zaista najmanje potrebne. Nego, pričaj šta ima novo u školi? Jesi li popisao nove lekcije? Moram početi učiti. Nemam više temperaturu, otok sa koljena se povukao, još samo lakat da ozdravi.

– Još si blijeda i slaba. Moraš više da jedeš. Evo, donio sam ti tvoje piće.

S mukom je otvorio bocu coca-cole i nasuo mi punu čašu. Pjena se prelijevala preko ruba čaše kvaseći noćni ormarić. Mada sam bila gladna, prijala mi je kao i uvijek.

– Neka je bar nešto kao i uvijek – pomislih i u sebi se sjetno nasmiješih.

Sjeo je na rub kreveta, sklonio pramen kose sa moga čela i gledao me ravno u oči. Gledala sam i ja njega. Neka nježnost je bila u cijelom njegovom licu, u očima, izrazu usana, u lakom dodiru ruke, u onom ženskastom glasu. Bila sam hladna, kao santa leda.

– Kaži već jednom šta smo učili? Školska godina je pri kraju, zbilja moram nešto raditi.

– Sosa pita za tebe. Kaže – kako je ona moja mustra?

Bila je smiješna izgleda i ponašanja ta naša Sosa, profa srpskohrvatskog. Niska i debeljuškasta, rijetke, ravne smeđe kose, nešto ukošenih očiju i malenih usta, kratkog, prćastog nosa. Vječno je bila odsutna duhom i sa jednom rukom u ustima. Neprestano je grizla nokte i često sam se pitala kako ih uopšte ima. Istina, nisu sezali ni do jagodica prstiju, ali, ipak, za pravo čudo bili su tu. Šta bi sirotica radila, čime be se okupirala da ih je nekako uspjela dokusuriti?

A tek onaj njen ceker! Kao da su srasli jedno sa drugim. Mislila sam kako u tom cekeru ispletenom od trske, koji joj je služio umjesto tašne, mora da nosi pola stvari iz kuće.

Davno je prevalila pedesetu, a živjela je sama samcata sa jednom olinjalom džukelom, koja je izgledala i starija od svoje gospodarice. Ponekad smo ih sretali kako šetaju.

Ne znam kakvo nam znanje može pružiti ova naša škola, ali što se Sose tiče, mogu biti sigurna da sa srpskohrvatskim nećemo daleko dogurati.

Nedavno smo imali pismeni zadatak na temu "Proljeće u mom gradu". Kad je donijela ispravljene zadatke, sva uzbuđena i zaprepaštena, rekla bih, otvorila je moj pismeni zadatak i obratila se razredu:

– Ta moljim vas, ta pogledajte šta je moja mustra napisala. (Tako me je uvijek, valjda od milja, zvala.)

"Na istoku se pomaljalo sunce nalik na ogromnu zlatnožutu naranču".

– Ta moljim vas, ta moljim vas, njoj sunce liči na naranču!

Iako sam bila stalni odlikaš iz svih predmeta, Sosa mi je lijepo i sa uživanjem zapisala keca.

A znala je, vjerujte mi na riječ, da mi iz lektire postavi pitanje o "Skeledžiji" Meše Selimovića, a ja okrenem prepričavati Remarkovo "Na zapadu ništa novo" i da se ništa ne primijeti. Samo bi odsutno grizla nokte, povremeno pogledala kroz prozor, vjerovatno ništa ne videći, duboko zamišljena i da samo s vremena na vrijeme ubaci:

– Odlično, ovaj, Karićeva, odlično!

I da dobijem čistu peticu.

Eto, takva je bila naša Sosa. A tek kakva je škrtica bila! Jednom je poslala Zuhru po čevape i prije nego što je počela da jede, prvo ih je prebrajala da vidi nije li Zuhra, kojim slučajem, usput koji pojela.

– Iz matematike smo radili sabiranje i oduzimanje racionalnih izraza. Sosa je ispitivala. Iz istorije dolazak druga Tita na mjesto generalnog sekretara CK KPJ, iz geografije rudne planine, a iz biologije – nećeš mi vjerovati – reumatsku groznicu. Na muzičkom smo slušali neki klavirski koncert Čajkovskog. To bi bilo sve za danas.

Sve sam lijepo zabilježila i zahvalila mu se. Sad kad ode, učit ću, to mi nikad nije bio problem. Važno je samo da što prije ode. Smeta mi ta njegova ruka na mojoj, taj bolećivi glas i pitanja u smislu.

– Zar ti ja od druga koji donosi novosti iz škole, zaista ništa više ne značim?

– Ako ti je teško, molim te, nemoj to više činiti – odgovorih prkosno, a u sebi pomislih: značiš mi, kako da ne, baš onoliko koliko i Ćiri papuča.

Jutros su mi ponovo vadili krv, nalazi još nisu stigli. Injekcije i dalje primam, a snaga kao da u blagim dozama ulazi u moje tijelo.

U viziti je večeras doktorica Bahra. Gledala me svojim prelijepim srnino-smeđim očima i milovala mi kosu,

– Minja, stanje je mnogo bolje. Malo više se kreći po sobi, možeš izlaziti i u hodnik. Ako želiš, dođi poslije u moju sobu da gledamo televiziju. Igra "Praznik u Rimu". Ne znam čime bi me više obradovala! Nisam više bila tužna. U glavnoj ulozi igra Gregori Pek, a svi zidovi u mojoj sobi od poda do tavanice bili su izlijepljeni njegovim posterima. Kad god sam zamišljala nekakvog mog princa, stavljala sam ga u Pekov lik.

– U devet sati – dobaci doktorica izlazeći iz sobe.

U vratima se mimoiđe sa tatom. Pod miškom je nosio nekakav povelik zamotuljak, i ja se upitah šta li to sad donosi. Uglavnom je donosio ukrštenice, knjige, novine, sokove, voće, a sad ovaj paket.

Poslije toplog zagrljaja i nekoliko poljubaca, on mi šapnu:

– Ovo odmotaj ispod pokrivača.

Uvukoh glavu pod pokrivač nestrpljivo kidajući omot, a u mene su psećom vjernošću gledala dva staklena oka mog Tonija. Sva protrnuh od sreće i čvrsto ga privih uza se.

– Malena, ne pokazuj ga nikome, mogli bi se smijati što se tolika cura zanima za igračke.

– Ne brini, tata – odgovorih sretna dok je Tonijeva njuškica dodirivala moj trbuh.

Kad sam pošla da gledam film, bacih pogled kroz prozor. Napolju se spuštala mirna i tiha noć, nebo bijaše zvjezdano. Potražih svoju zvijezdu. Zvala sam je Istočna zvijezda i prisvojila je samo za sebe gledajući je svake noći. Sa ovog prozora nisam je mogla vidjeti.

Osjetih radost, jednostavno zato što postojim, što dišem i hodam, sve u hipu ponovo dobi miris i boju i nije mi bilo jasno otkuda je i zašto danas došla ona beskrajna tuga i osjećaj beznađa i besmisla.

– Lijepo se provedi – dobaci teta Lucija u prolazu, a baba Milja dodade kako treba da se dobro utoplím da se na bih prehladila.

Doktorica me smjestila u udobnu fotelju, ogrnula svojom pelerinom i ponudila sokom.

– Pušiš li, možda? – upitala je kao da se ustručava. Krv mi jurnu u obraze.

– Ma ne, doktorice! Kakva ja i pušenje – odgovorili stideći se svoje laži. Jer, da budem iskrena, uživala sam da ponekad u školskom WC-u povučem koji dim sa Suadom, Senkom i Lidijom. Čak i sa Robijem kad smo bili sami kod kuće.

On, lafčina, govorio je za sebe da je stari pušač i da je to sasvim normalno za muškarce, samo što to matori ne razumiju.

Dok su trajale nama svima tako drage reklamne poruke, doktorica me pitala koješta o školi, porodici, drugaricama, simpatijama. Nekako mi je prirasla za srce, tako mila i jednostavna u oblačenju i ophođenju. Bila je maminih godina, čula sam da nema djece, i ja je u jednom kratkom trenu zamislih kao moju mamu.

Film je bio star, iz pedesetih, u crno-bijeloj tehnici, iz najboljih godina mog najdražeg glumca. Potpuno sam se uživila i dok je on sa Odri Hepbern izvodio sve one divne nestaške po ulicama vječnog grada, ja sam se transformisala u njen lik. A na samom kraju filma, kad je sa nepremostive distance on – običan strani dopisnik-novinar gleda kao nedodirljivu, stvarnu princezu, uznemirila sam se. Gledajući mu oči pune ljubavi i molbe, sa skrivenim suzama u njihovim dubinama, čudila sam se što ne prođem pored svih tih stranih ljudi i prekršivši sve moguće protokole, ne potrčim mu u zagrljaj. Ali, na moju ogromnu žalost i zaprepaštenje, Odri se dostojanstveno klanja pred novinarima i odlazi, a on, dok se svi ravnodušno razilaze, ostaje sam i dugo, zaljubljeno i izgubljeno, gleda zavjesu iza koje je zauvijek nestala iz njegovog života.

Bila sam na rubu suza i uz ispriku da mi se spava brže-bolje napustih ljekarsku sobu.

Svjetlo u našoj sobi je bilo ugašeno, teta Lucija i baba Milja bijahu u carstvu snova. Bešumno se uvukoh u krevet i čvrsto uz sebe privih Tonija, osjetih se sigurnom i zaštićenom uz njega. Učit ću sutra, a sad želim samo spavati, spavati...

I spavala sam, majke mi, tako čvrsto da me sestra Marija morala probuditi zbog vizite.

Nisam se uspjela ni umiti, a oni su već bili tu. Doktor Drapić, pošto pregleda moje nalaze, koji su vjerovatno stigli dok sam gledala film, stavljajući slušalice u uši, reče da zadignem spavaćicu. Sva se zarumenjeh, pa pobljednijeh, tako reagujem uvijek kad svoju nagost moram pokazati pred drugima. To je valjda i normalno jer sam još u metamorfozi, ni dijete ni žena. Pomalo sam drhtala a moje male grudi su se u uzbuđenju dizale i spuštale.

On je pažljivo slušao pogleda uprtog negdje u zid, sigurno je osjećao moju stidljivost, i nakon detaljnog pregleda mog srca, koje je tuklo tako snažno da sam ga osjećala u grlu, reče da je stanje sasvim zadovoljavajuće te da mogu sada primati posjete i izvan porodice. Bi mi i drago i žao. Drago što je stanje dobro, a žao što će sada navaliti ona rulja iz škole, pa tetke, teče, stričevi i strine, tatini i mamini prijatelji. Svi su bili uglavnom dragi, ali sam zaista loše izgledala i nisam željela da "sevdah naše mahale" kako me je jednom nazvao neki komšija i tatin prijatelj, vide u tako bijednom izdanju.

Kao po dogovoru, zapljeskale su teta Lucija i baba Milja nekako preglasno da ih je doktor pogledao s prebacivanjem, pa naglo prestadoše.

Ali, danas mogu biti mirna, tek prekosutra je dan za posjete.

Dan provedoh u učenju i čitanju "Gimnazijalke". Čitala sam sa uživanjem, učila sa lakoćom. Samo da mi se vrati ona ranija snaga!

U pauzama sam šetala po sobi, a moje "saputnice" su me svesrdno bodrile.

Sem Dinka koji je donio nove lekcije, cijeli dan niko ne dođe. Tek uveče, prije vizite, dođe tata. Izgledao je umoran i blijed sa izraženim podočnjacima, neobrijan, što baš nije ličilo na njega. Toplina u njegovom glasu i obavezni osmijeh radosti što me vidi bili su tu, ali nešto nije bilo u redu. Osjećala sam to cijelim svojim bićem.

– Šta je, tata – pitala sam, a nešto u grlu me stezalo.

– Majka je opet bolesna, Minja. (U meni je zvonilo zvono za alarm, sigurno je ozbiljno čim on mene zove po imenu.)

Kao da smo u isto vrijeme mislili na isto. On, brišući znoj koji je izbijao po čelu, nastavi:

– Ozbiljnije nego ikada ranije, čini mi se. Jedva diše, ne može leći od gušenja, blijeda je i slaba, potpuno nepokretna. Kao da su joj samo oči žive, a i one prazne, bez sjaja, bez želje da se bori. Bio je doktor, vadili su joj krv za analizu, a na plućima je obostrana upala. Srce, kao i inače, slabo. Krvni pritisak previsok. Ni za živu glavu neće u bolnicu, smučila joj se poslije toliko puta ležanja da su mi dozvolili da aparat za kisik donesem kući. Sad leži, prikopčana za kisik, ne jede, ne pije, jedva da štogod progovori. Bojim se, Minjice – reče, a jedna suza mu se skotrlja niz obraz. Pokuša da je sakrije od mene, da je preduhitri i zaustavi na pola puta, kod nosa, ali ja sam je dobro vidjela. I srce mi se steglo. – Sad moram da idem kod nje. Nećeš se ljutiti, mila, ja to znam.

I prije nego što sam mogla reći nešto, bilo što, makar neku riječ koja bi budila nadu ili pružila makar malu utjehu, on izađe.

Ne znam koga mi je više žao, tate ili Majke. (Tatinu mamu smo svi zvali Majka.)

Nju sam mnogo voljela. Nju su, uostalom, svi voljeli. Bila je osoba koju ste jednostavno morali voljeti. Već sasvim ostarjela i onemoćala, skupljala je oko sebe, kao pčela matica cijelu porodicu i za svakoga imala lijepu riječ, poljubac, sitan dar.

A tata? On je opet svakoga volio. Naročito mamu, Robija, mene i Majku. I mislim, svakoga isto, samo na različit način. Jedino nikad nije mislio na sebe. Ponekad sam se užasno bojala za njega. Jer, uvijek je bio moje toplo utočište, moja luka u koju sam se nakon svih bura i nevera vraćala i u njoj nalazila spokojstvo i mir.

– Je li ti to tata bolestan, Minja – upita baba Milja.

– Nije, baba, bolesna je Majka – odgovorili. – On je samo zabrinut. Jako su vezani i plašim se dana kad bi joj se nešto moglo dogoditi.

– Meni se baš on učinio bolestan – nastavljala je baba Milja.

– Zar nisi vidjela kako je blijed, pa one graške znoja što su mu izbijale na čelu?

– Tako je uvijek kad je Majka bolesna – ostadoh uporna.

Koliko sam griješila, a koliko je baba Milja, na žalost, bila u pravu, shvatila sam već sutradan kad je došao Robi i odmah nakon pozdrava rekao:

– Mala moja, stari ima čir na želucu.

Protrnula sam i zatvorila oči, ruku stisnutih u pesnice. Na bedra sam osjećala Tonijevu njuškicu. Sunce je blještalo u prozorskim staklima, a hodnikom je ujednačeno, kao po taktu, odjekivao zvuk tankih potpetica.

– Dokle, o, dokle – pitala sam se bijesna zbog bespomoćnosti.

– Otkud znaš, Robi?

– Pa znaš da njega godinama povremeno muči stomak. Te nadimanje, te povremeni bolovi u žličici, te podrigivanje. Od kada si ti došla ovamo, tegobe su mu se pojačale. Dobio je nekakve lijekove, a kad nije osjetio poboljšanje na mamino veoma uporno navaljivanje otišao je juče na rendgen. I, eto, svježi čir.

– Sele, sele, tako to biva kad se previše sniva – pokušao je da se našali, ali lice mu je ostalo ozbiljno.

– Pa ti znaš da on uopšte ne misli na sebe. Najviše mi je žao zbog onih sat-dva noću, dok mi slatko sovimo, a on se opusti sam sa sobom uz čašu vina i cigaretu. Sve je to sad odbacio, i kafu naravno čak i bijelu za doručak.

Ponovo sklopim oči. Kružili su oko mene kreveti i noćni ormarići sa lampama, samo sam čekala da me u tom okretanju dodirnu baba Milja i teta Lucija.

U sljepoočnicama su tukli čekići. Znoj je lijepio moju spavaćicu uz leđa i umašćenu kosu rasutu po vratu i ramenima. Toni je mirovao pored mene ne pružajući mi ni utjehu ni zaštitu. U meni, i oko mene, samo pustoš.

– Oh, tata, tata – provali iz mene i ja, naslonjena na prsa svog dvije godine starijeg brata, glasno zaplakah.

– Hajde, hajde, stara moja, saberi se! Sve će biti dobro. Vidjećeš. Stari je sada na dijete, čemu se mama jako raduje, mislim što mora spremati dupli ručak. Šalu na stranu, i nju je to iznenadilo i pogodilo. Uvijek je bila sigurna da on može vući za sve, a ništa ne pitati, da samo ona ima pravo na češće glavobolje, nesvjestice, aritmije. Redovno pije lijekove i za šest nedjelja će sve biti po starom.

Jecaji su bili grčeviti, dopirali su iz dubine duše, ali brzo prodoše, kao što prođe iznenadan i snažan ljetni pljusak. Moram biti sabrana i prihvatiti stvari onakve kakve jesu, ma kako crne izgledale.

– Slušaj, Švab, pravi se da pojma nemaš. Strogo mi je zabranio da ti o tome bilo šta kažem. A sada idem. Sve je ovo život, rekao bih kakav, ali neću da budem prost.

Već je bio otvorio vrata. A onda dođe nazad.

– Ej, sele, večeras dolazi stric Avdo. Sutra će biti kod tebe. Tek toliko da znaš.

Opet zakorači pa se vrati.

– I Tahir je juče pitao za tebe.

– Šta ima da pita taj crni vrag – bijesno odvratih.

– Ni vrag nije crn onako kako izgleda – dobaci moj brat Robi zatvarajući vrata i plazeći

mi jezik.

Četvrtak je dan za posjete. Već u dva sata došli su sa mamom i tatom tetke i teče i stric Avdo. Njega sam posebno voljela. Već u vratima usne mu se razvukoše u širok osmijeh otkrivajući niz prelijepih zuba.

– Sunce, pa ti si već sasvim dobro!

Tek što su ušli i počeli da se pozdravljaju, u sobu nahrupi sva ona rulja iz razreda sa razrednicom, unoseći mladost, vedrinu i smijeh u našu sumornu sobu. Nadvikivali su jedni druge, i ja sam se teško snalazila šta ko pita i šta kome da odgovorim. Razrednica je pokušala da održi nešto kao zvaničnu govoranciju – kako im je svima žao što me ovo sad zadesilo, ali ja ću sve nadoknaditi, sigurni su u to, svima nedostajem, ranije bi došli, ali doktori nisu dozvoljavali...

Htjela je još govoriti, ali joj graja nije dozvoljavala. Ućutala je i povukla se do prozora.

Nije me osobito voljela ta moja razredna, Slavica. A nisam vala, ni ja nju, ako ću da budem iskrena.

Suada mi je povjerljivo šapnula:

– Minja, zacopala sam se do ludila. Nerko ju je odgurnuo i kazao:

– Vidiš li ti uopšte na šta ličiš? U što li se samo Dinko začorio?

Lijepi Zoka Mišić je na to rekao:

– Oko moje lepo, pa ti izgledaš sjajno kao i uvek i ti to znaš. Zato ne slušaj šta ti govore. Sve je to iz zavisti.

Na polugodištu je došao iz Arandelovca u našu školu, stari mu je vojno lice i prekomandovan je u Travnik. Od prvog dana me zvao – oko moje lepo – i nikad drugačije.

Između tih silnih glava uspjela sam registrovati da je teti Luciji došao celo sa dvoje slatke dječice. Dječak je bio stariji, ozbiljnog lica, pravilnih crta i guste tamne kose. (Kakav li će biti u tatinim godinama?) Djevojčica sasvim malena, imala je oko četiri do pet godina, sa dugom smeđom kosom u loknama i plavim očima. Gledala je mamu sa puno ljubavi i nešto je pitala.

Baba Milja je sjedila sama i činilo sa da će se svakog trenutka rasplakati.

Dinko je stajao sa moje lijeve strane, uz uzglavlje. Ništa nije govorio, ali se ponašao posjednički, kao normalno je da on na mene ima najveće pravo.

Otišli su brzo na prijedlog razrednice, rekla je kako ne treba da me suviše umaraju, da mi treba mir. Na odlasku su mi predali poklone što su donijeli. Poslije sam vidjela da je to velika kutija bajadera, dvije čokolade sa lješnicima, dva soka i "Mali princ" Antoana de Sent Egziperija.

Rodbina je ostala još oko pola sata. Svi su me hrabрили govoreći da sam već dobro, da su oni očekivali lošije stanje, mama se prenemagala, tata brisao znoj što je s vremena na vrijeme izbijao po čelu. Skoro da nije progovorio. Da li zato što se loše osjećao, ili je to prepuštao drugima, ne znam.

Otišli su, a soba je odjednom izgledala tako tiha da sam osjetila nelagodu. Bili su otišli i ćelavac i djeca tako da smo se sad nas tri prepustile svaka svojim osjećanjima. Sigurna sam

da je babi Milji bilo najteže, ali nije pokazala da želi razgovarati. Odgegala se do prozora i naslonjena na prozorski okvir dugo gledala van. Da li se još uvijek nadala da neko dođe ili je samo htjela da izbjegne pitanja?

Poslije ručka smo se dobro počastile, ali bez puno priče, činilo se da nas mnogo toga razdvaja, a veže jedino ova soba i da taj jaz ne možemo premostiti. Ali, nijedna od nas nije se baš ni trudila.

Bile smo pomalo umorne od silne gungule, teta Lucija je tugovala za svojim klincima, a baba Milja, eh, baba Milja za svojom samoćom...

Probudila me sestra Nada, dovodeći u red sobu za večernju vizitu. Osjećala sam se dobro, sasvim dobro. Temperaturu već dugo nisam imala, nisam se više znojila, lakat i koljeno bez traga otoka i crvenila.

Sve je to konstatovao i doktor jer je rekao da mi injekcije više nisu potrebne, samo da ću godinu dana svakih dvadeset i jedan dan dobivati zaštitne injekcije. Još samo da se napravi jedna analiza krvi i novi EKG, pa ako sve bude dobro, onda mogu kući.

Sa mojim "konama" je bilo slično. I one će uskoro biti otpuštene. Teti Luciji se srce smirilo, a baba Milja više nije bila ugrožena svojim šećerom.

Kad su nam poželjeli laku noć i otišli iz naše "ćelije", nastupilo je euforično raspoloženje, bar što se tiče tete Lucije i mene. Baba je bila nešto suzdržana. Poslije se i ona raskrivila pa smo posudile od sestara tri fildžana, a teta Lucija otvorila termosicu sa kafom koju je gospon mesar donio. Čak ni ta činjenica nije mi smetala da uživam u ukusu kafe. Bila je jaka i gorka, upravo kakvu volim. Još od prije godinu dana pijem kafu, tata je krivac za to. Ovo su mi prva dva fildžana od kada sam u bolnici.

Poslije su, kao po dogovoru, njih dvije izvrnule fildžane da gataju jedna drugoj. I ja sam to ranije sa drugaricama iz zabave radila, a sad se svakog gatanja pomalo bojim.

Jedno večer tata je čitao neku knjigu. Odjednom, sav zbunjen, obratio se mami:

– Jelena, slušaj ovo, molim te!

Pročitao joj je jedan događaj koji je napisao Miroslav Krleža. Ne znam koja je to knjiga bila, ali taj događaj me se tako duboko dojmio da ga skoro do detalja pamtim. To je priča o Krležinom prijatelju doktoru Berislavu Borčiću iz Zagreba, koji je dugo živio u Kini. Žena mu se zvala Mara. Bila je mlada i lijepa, ali nesretna jer nisu imali djece. Dok su boravili u Kantonu, ona je otišla nekoj vračari. Vračara je rekla da zna zbog čega je nesretna, ali da ne brine, za godinu dana rodit će sina, a ubrzo zatim i drugo dijete.

Dodala je da bi joj mogla reći još nešto, ali bolje da o tome ne govori. Na Marino insistiranje da joj ipak kaže, gatar joj reče da neće dugo živjeti, da će se naglo razboljeti i umrijeti u osamljenoj kući. Još je rekla da će tada biti zima i da će ispod Marinog prozora biti jabuka pritisnuta snijegom.

Kad se vratila u Zagreb, Mara se tome smijala i prepričavala kao vic. Međutim, zaista je rodila dvoje djece i bila presretna. Iznenada se razboljela. Krajem novembra muž ju je smjestio u neki sanatorij van grada.

Jedno večer njen muž je pozvao Krležu da joj zajedno odu u posjetu. Kad su došli do

sanatorija, doktor Borčić je pokazao prozor iza koga leži njegova žena Padao je snijeg. Svjetlo s prozora je padalo na krošnju nekog drveta. Kad je Krleža bolje pogledao, vidio je da je to jabuka. Čekao je dugo, najzad se Borčić pojavio i rekao mu da je njegova žena upravo umrla.

– I ti vjeruješ u to, Zlatane – nezainteresovano je tada rekla mama. Ostala je pri tome potpuno ravnodušna.

– Vjerujem, Jelena – odgovorio je moj dobri tata.

– Krleža nije makar ko, a vidiš da navodi i puna imena. Ne znam kako da to objasnim, ali dok sam čitao, prolazili su me srsi.

– I ja vjerujem da u tome ima nečega – dodala sam iz svoje fotelje.

Mama se obrecnula, čini se da nije ni bila svjesna mog prisustva.

– Hajde, molim te, Minja! Ti sa svojih četrnaest godina našla da mi pametuješ. Ja u to ne vjerujem i gotovo. Čiste gluposti!

Za mene to uopšte nisu bile gluposti, pogotovo ne čiste i duboko, duboko u meni se usjeklo to što sam čula.

Zamrzila sam iz dna duše svaku vrstu proricanja sudbine. Zato je i sad moj fildžan, mada sam sigurna da moje druge blage veze nemaju, ostao neizvrnut. Bez objašnjenja. Zato su one uživale govoreći jedna drugoj:

– Evo ti ptice, uskoro očekuj glas. Ovdje stoji paun, nešto ćeš se ponositi.

Onda nastupi kratka stanka.

– Evo i ključa, nešto ćeš zaključati.

Bile su tako koncentrisane da mi je postalo smiješno.

Te noći smo zaspale kasno. Čavrljale smo o potpuno nebitnim stvarima do neko doba noći.

II

U prelijepo sunčano jutro, čini mi se najljepše u životu, tata i mama su došli po mene. Robi je bio u školi. Tek kad obukoh farmerice i košulju, vidjeh koliko sam oslabila. I ranije sam bila vitka kao trska, ali ova garderoba mi je bila "knap". Sad na meni visi kao na motki. Kosu sam zavezala na potiljku i stavila malo rumenila na jagodice dok je mama pakovala stvari. Bili smo spremni. Ma koliko radosna bila, na rastanku sa tetom Lucijom kanulo je nekoliko suza. Ta zajedno smo provele tolike dane! Milja je otpuštena juče, a i Lucija se sprema za pokret.

Napolju me zaslijepi sunce. Bolnički krug mi se učini beskrajno golem. Noge su mi klecale, u glavi mi se mutilo. Žute glavice maslačka su nestale. Mjestimice su na njihovim peteljkama bile bijele, čupave loptice. Bez imalo ljepote, mrtve. Uskoro ni njih neće biti. Na parkingu je bilo dosta automobila. Naš stari, zeleni folcika bio je parkiran negdje u sredini.

Poželjeh da sjednem naprijed, do tate, ali mama je već spustila sjedište puštajući me da prođem nazad.

Kako, ama baš nikad, ne osjeti šta ja želim?!

Grad je bio blistav i čist kao tek umiveno lice djeteta. Sav okićen zastavama i svečan. Kao da meni želi dobrodošlicu u stari život.

– Otkud ove zastave, tata?

– Malena moja, pa gdje ti živiš? Danas je tvoj praznik, Dan mladosti.

– Sasvim sam izgubila orijentaciju za vrijeme – pomislih u sebi ne odgovorivši.

Vozili smo se Titovom ulicom. Bila je gotovo pusta. Drhtala sam od uzbuđenja znajući da ću uskoro ugledati moj dom – Čvorkov zamak, kako sam zvala našu kuću.

Najzad ugledah širok parking, Plavu vodu u svoj njenoj ljepoti, olistalo drveće i tu dragu kuću. Tata otvori drvenu kapiju, i mi se uvezosmo u dvorište popločano kamenom. Sunce se odbijalo od prozorskih stakala, a meni se činilo da se to prozori od radosti smiju. Bršljan je pokrio cijelo pročelje. Na klupi pod starom jabukom dočekaše me Suada, Lidija i Senka. Ljubile smo se i šmrcale. Svima kao da je maca jezik pojela, riječi su stajale u grlu. Ne znam zašto pogledah preko vode i tamo, na travi vidjeh Tahira gdje sjedi. Šta sad on ovdje radi?

Zaboravlajući na slabost i omaglicu, kao da sam dobila krila, ustrčah uz stepenice, pa kroz prostrano predvorje i dnevnu sobu, u moju sobu. Na vratima zastadoh šireći ruke i želeći da je cijelu stegnem u zagrljaj.

– Lolika – obratih se Ćiri, na što on zacvrkuta i raširi krila. Cicko se motao oko nogu sa onim svojim "ma" (nije ni mjaukao kao ostale mačke), i ja obasuh poljupcima njegovu vlažnu njuškicu. Onda se sjetih Tonija, i da ne bih bila nepravedna i nezahvalna za onoliko drugovanje u bolnici, pronađoh ga i stavih na jastuk.

Posteljina je bila promijenjena, mirisala je na svježinu. Jastučići svih boja i oblika rasuti po podu saplitali su mi noge. Sa zidova su iz svih mogućih poza u mene gledale oči Gregori Peka, sa onom karakteristično podignutom lijevom obrvom.

Lutke, uredno poredane na polici kao da su se radovala. Sve je bilo tu, sve što sam voljela, sa čime sam živjela. Moje knjige, časopisi, kasete, ploče... I sve sam to morala dotaknuti, pomilovati rukom i pogledom, kao što je moj tata, kako je Robi pričao, radio za mog odsustva.

Kad me tata pozvao da im se pridružim, u dnevnoj sobi ponovo osjetih slabost. Na momenat mi se zacrni pred očima kao da ću se onesvijestiti, s mukom se dovukoh do moje fotelje u uglu i sva u nju utonuh.

Svi su izgledali sretni što sam među njima. Majki je takode već mnogo bolje, sudeći po tatinom izgledu, i on je bio dobro. Mama unese sokove i katu. Oglasi se zvono i u vratima se pojavi stric Avdo. Bio je devet godina stariji od tate i divno je izgledao. Samo je dobro pustio stomak. I tata je izgledao sjajno za svojih trideset devet godina. Avdika me poljubi i sjede na pod pored mene.

– Sunce, što si se snuždila? A trebalo bi da sad kuća odjekuje od tvog smijeha.

– Ne znam, spopala me neka tuga zbog ove slabosti. Ni sat nisam na nogama a osjećam

se kao iscijedena krpa.

– Pa to je sasvim normalno. Dugo se nisi kretala.

– Zašto sam se uopšte i morala razboljeti – jedva izustih a suza mi se otkinu iz oka.

– Ej, stani, malena – pridruži nam se tata i svojim usnama pokupi onu krupnu suzu. – Ne budi na kraj srca!

– Ti pišeš pjesme, zar ne – upita Avdo.

– Pišem, ili, bolje rečeno, pisala sam dok sam život doživljavala kao pjesmu.

– Sad ti moram reći da ono što uz pjesmu ide, što dolazi samo često nije pjesmovito, ali šta možemo, tako je to. Svi smo mi u istom kolu i igramo. Igraj i ti. Igraj što bolje možeš, jer to nam jedino ostaje. Igraj dok ne padneš. Kao Aska otpleši svoj čudesni ples, i ne očekuj, ništa od te igre... Ali, šta je ovo? Ja kao tebi dijelim savjete. Sve ćeš sama osjetiti, doživjeti još mnogo, mnogo lijepog. Ali i oporog, gorkog. Nema tu savjeta ni duge priče. Vidjećeš.

Tata sjede na naslon moje fotelje, nasloni mi glavu na svoja široka prsa i ja, kao i uvijek kad je on tu, pored mene, utonuh u spokojstvo i mir, ništa mi više nije bilo potrebno. Ne znam ni kako, a već sam slatko spavala.

– Ne zabušavaj, Švab – viknuo je glasno moj brat Robi paleći mi tač.

– Dosta je bilo zabušavanja. Sad s novim elanom krećemo u nove pobjede.

Otvorih oči i nasmiješih mu se. Tata i Avdo su bili otišli kod Majke, mama je u kuhinji spremala ručak. Otuda je dopirao ugodan miris. U sobi prijatna hladovina. Takav je bio Čvorkov zamak. Kad su napolju nesnosne vrućine, u kući se vrućina nije osjećala, zimi je bilo toplo. Valjda su sve stare kuće takve. Izlizane vremenom, imaju svoj specifičan miris i ljepotu. I svoju dušu.

U toj kući sam se rodila. Tata je prije nekoliko godina dobio stan u Titovoj ulici, ali ga je ustupio Majki zbog centralnog grijanja, a mi smo, na moju radost, ostali ovdje.

Bilo je divno sjediti za stolom sa onima koje toliko volim. Nisam osjećala glad, pojela sam samo supu i salatu. Poslije je došao Dinko i donio nove lekcije. Iz razreda me svi pozdravljaju. Nastavnici takode.

U mojoj sobi slušali smo muziku.

– Biberčiću, tako si blijeda. A tako lijepa. Toliko te volim i trebam – govorio je Dinko lagano mi dodirujući kosu. Mislim da je tu sada čistu kosu (već je pala tuširancija) u jednom trenutku, dok sam mu bila okrenuta leđima, dodirnuo usnama.

U meni se vodila borba. Bio je tako pažljiv, lijep, uredan, pa ipak mi je išao na nerve. Nema ni truni mašte. To mi najviše smeta.

Poslije sam čitala "Malog princa". Od prve stranice me osvojio. Pitala sam se kako mi ranije nije do ruku došla ta izuzetna knjiga. Kad je Mali princ, i pored straha koji je osjećao, pristao da umre jer se jedino tako mogao vratiti svojoj ruži koju je toliko volio, kupala sam se u suzama.

Tata se vratio zadovoljan. Majki je bolje, njegova malena je tu i sada može biti miran. Veče smo proveli čavrljajući, gledajući program na televiziji.

Oko deset sam pošla na spavanje. Moj prozor gleda prema obroncima Bukovice i

Bašbunara, prema staroj, vjekovnoj tvrđavi. Bio je otvoren. Pošla sam da ga zatvorim i spustim roletne. A onda sam je ugledala. Ružu. Prekrasnu crvenu ružu. Stajala je na prozorskoj dasci. Nekakav, dotad nepoznat osjećaj cijelu me prožeo. Plakalo mi se, ali od sreće, prevelike sreće. Prvo nisam mogla da vjerujem, pomislih da sanjam, a onda je čvrsto pritisnuli na grudi slušajući u ušima jako udaranje srca.

Dinko! Kakva sam životinja bila prema tebi. A ti mi priređuješ dobrodošlicu kakvoj nema ravne. Do prije samo nekoliko minuta mislila sam da ti uopšte nemaš mašte. A zar bi neko bez mašte mogao smisliti ovo divno iznenađenje?

Sigurno je bila tvoja ideja da mi poklonite "Malog princa". Zbog ruže.

Bacih se na krevet. Ruku u kojoj je mirovala ruža prislonih na srce. Gledala sam tavanicu i blaženo se smiješila. Ne znam koliko sam tako ležala uzburkanih osjećaja. Onda ružu stavih u vazu pored kreveta i ponovo priđoh prozoru. Mjesec se smjestio u krošnju stare jabuke, tajanstven i sav važan. Vjetar se poigravao rubljem raširenim na konopu u bašti. Moja Istočna zvijezda je sjala božanstvenim sjajem.

– Volim te, Dinko! Prvi put to kažem, jer prvi put to osjećam. Od kuda ta nagla promjena? Zar se to događa tako iznenada i kad najmanje očekujemo?

– Da si sad sa mnom, Dinko, dozvolila bih ti da me poljubiš. I ja bih tebe poljubila.

Dugo sam tako stajala, iznutra sva preobražena, opijena zvukovima noći, lupanjem vlastitog srca i šumom divne muzike što je dopirala sa modrih usana rječice. Zbog tog šumorenja i dobila je ime Šumeće.

Onda se iz kafane razliježe muzika, i ja zatvorih prozor. Uzeh ponovo "Malog princa" tražeći pasus kada je on ponovo pošao u vrt ruža kako bi se uvjerio da je njegova jedinstvena na svijetu i kad je ružama rekao:

"Vi nimalo ne ličite na moju ružu, vi još niste ništa. Niko vas nije pripitomio, a ni vi niste nikoga pripitomile. Vi jeste lijepe ali prazne – reče im on još. – Za vas čovjek ne može umrijeti. Svakako, običan prolaznik bi povjerovao da vam je moja ruža slična. Ali ona sama značajnija je od svih vas zajedno, zato što sam nju je zalivao. Što sam je stavljao pod stakleno zvono. Što sam je zaklanjao od vjetra. Zato što sam slušao kako jadikuje ili se hvali, ili ponekad čak i da ćuti. Zato što je to moja ruža!"

Ti si mene pripitomio, Dinko! Ovom ružom si me pripitomio, Dinko! A ja tebe? Jesam li ja tebe pripitomila? Jesam li ja tvoja ruža? Tvoja ruža jedinstvena na svijetu. To je ono o čemu se u djevojačkim snovima vječno sanja. A sad je to stvarnost. I ja sam sretna zbog toga. To je to, moj dobri bože! To je to!

Iako sam bila okupana a posteljina divno mirisala, iako sam bila umorna i slaba, dugo, dugo sam se te noći prevrtala sa boka na bok. Samo da svane, da mi on dođe!

Morao se popeti na jabuku da bi dosegao do prozora. Mogao je pri tom da padne i da se povrijedi!

Mogao mi je popodne dati tu ružu. Ali, znao je on, sunce moje malo, da bi to bilo nešto drugo. I divno da je to znao. Zbog toga ga sad volim. I ta ljubav me krijepi i oživljava. Cijeli moj život se promijenio. Zaszalo je svjetlo u momentu kad sam mislila da sam okružena

mrakom. To svjetlo me obasjalo i ugrijalo.

– Zovem te kroz prostor, Dinko. Čuješ li me? I osjećaš li koliko te trebam noćas? Da samo znaš koliko si mi učinio! Ili si možda ipak znao? Ta svako ko me poznaje zna da mi je ruža najdraži cvijet, pa ipak mi je nikad niko nije poklonio.

U nekakvom polusnu dočekala sam jutro. Blažena i sretna. Čarolija je bila tu, moja me ruža ponosno gledala iz vaze. Protegnuh se pospano, protrljah oči, i na kalendaru kod 26. maja napisan: "Toliko sam sretna da se pomalo plašim. Jer, prevelika sreća sa slutnjom već graniči."

Kuća je bila pusta. Tata i mama su na poslu, Robi u školi. Na stolu u kuhinji nađoh postavljen doručak, a na čošku dvije čokoladice Životinjsko carstvo i ceduljicu napisanu Robijevim neurednim rukopisom "Švabe" da se sjetiš...

Sjetila sam se, naravno. U četvrtom razredu sam sakupljala sličice za album Životinjske carstvo. Kad bi moj brat okesao sličicu koju nisam imala i ja molila da mi je da, on je redovno govorio:

– Dobit ćeš, sele, dobit ćeš. Ali prvo moli. Kaži: Robi, care moj!

Meni je to uvijek teško padalo, ali želja za sličicom je preovladavala. Tako je cijelu jednu godinu, dok je trajalo sakupljanje sličica, Robi bio moj car.

Podijelila sam doručak sa Cickom, nahranila Ćiru (njih dvojica su bili u sasvim korektnim odnosima, ali u Cickovim očima nisam primijetila želju za jelom, koju bi obično ispoljavao oblizivanjem njuškice), a onda se dadoh na učenje. Prvi put mi to nije išlo s lakoćom. Dinka nisam mogla istjerati iz glave. Niti iz srca. Zato digoh ruke od učenja.

Nekoj e zvonio na vratima. Sjurila sam niz stepenice. Škripale su pod mojom težinom. Jaka mi neka težina.

Pred vratima je stajao meni nepoznat muškarac.

– Dobar dan.

– Dobar dan.

– Ima li ti nekog kod kuće?

– Nema, ja sam sama.

– A ja, evo, došao da pravimo bebu.

Zanimjeli. U djeliću sekunde proletješe mi kroz glavu mamina česta upozorenja još iz doba kad sam bila malena pa sve do sada:

– Minja, ne razgovaraj sa nepoznatim ljudima, ne prolazi po mraku kroz park i neosvjetljene ulice. Znaš, ima poremećenih ljudi, manijaka, koji mogu da napadnu djevojčicu i nanesu joj zlo.

Ovaj čovo je bio nizak, debeljuškast, krivih nogu sa francuskom kapom na glavi. Kad god je mama pričala o manijacima, ja sam ih u sebi upravo ovako zamišljala. Zalupih vrata bez riječi i dva puta okrenuh ključ u bravi. Stajala sam držeći se za stubište, drhteći, nesposobna da se popnem. Noge kao da su mi bile od pudinga.

Dinko se kao lopov ponovo uvukao u mene i sasvim istjerao manijaka iz moje glave

Robi dođe iz škole. Dvojka iz engleskog. Kontrolni iz matematike čisti petak.

Zahvaljujući Tahiru. Pri pomenu tog imena osjetih otpor ali ne rekoh ništa.

– Slušaj, mala, on je genijalac! Superaš! Pričao sam ti mali milion puta o divnom, starom profu istorije, Vladi. E, on je sada otišao u penziju, a zamijenio ga je neki mladi dripac. Tek što je izašao iz klupe, a misli da je pobrao sva znanja ovog svijeta. I svaki put, kad dođe na čas, ponavlja kako je svaki novi poredak progresivniji od prethodnog, misleći pri tome kako je on bolji od Vlade. Sa tom opaskom svima se popeo na vrh glave. I kad je danas, po ko zna koji put to ponovio, Tahir mu iz zadnje klupe dobaci:

– Ne zaboravite, druže profesore, da je Staljin došao poslije Lenjina.

On pobjedi, pa pozeleni, a mi šizimo od radosti.

– Ko je to rekao – viknu profa iz sveg glasa.

Tahir ustade, mirno ga pogleda onim mračnim očima i reče:

– Ja druže profesore.

– Van, izlazi vani, nevaspitano kopile! Tahir izađe, a mi nastavismo da likujemo u sebi. Mislim da mu je, što se toga tiče, za sva vremena zatvorio usta.

– Ne duši me više s tim Tahirom, molim te. Ta dobro znaš da ga ne podnosim.

– Ćuti, more, to je zato što ga ne poznaješ. A glavu dajem da je hiljadu puta veći laf od onog tvog klipana.

Kao da mi je svezao šamarčinu.

– Molim te, ako ćeš tako govoriti o Dinku, onda me ostavi na miru. Uostalom, nije mi baš ni stalo do tvog mišljenja.

– U redu, u redu, zakopajmo ratne sjekire. Samo, moram razbiti tvoje mišljenje o Tahiru. Znaš, većina raje misli o njemu kao i ti, a razlog je isti. Ne poznajete ga. Jedino se druži sa mnom pa i meni je još uvijek dosta tajanstven. Ispričaću ti priču o Tahiru, to ti obećavam. A sad idem nešto staviti u kljun pa da malo pjevamo. Važi? – upita, lupivši me snažno po ramenu.

U prolazu baci pogled na kalendar, pročita ono što je bilo napisano i zviznu:

– Reci, sele, šta ovo treba da znači?! Nisam odgovorila.

Vrijeme je oticalo puževom brzinom te odlučih da spremim ručak. Iako je bio nikakav, mama se iznenadila i, rekla bih, obradovala. Tata je bio blijed i zabrinut jer se Majki stanje blago pogoršalo, te ručasmu svi nekako smlaćeni.

Poslije ručka mama je za sebe skuhalo kafu, uvalila se u fotelju i uživala uz obaveznu cigaretu. (Cigareta je, inače, njen zaštitni znak, vječno joj je u ustima, pričala mi je da je pušila i za vrijeme najjačih porođajnih bolova.) Tata se sakrio iza novina, mada nisam sigurna da mu je ono što je čitao dolazilo do svijesti.

Bližilo se šest sati i srce u meni počeo da čekića. Sad će Dinko! Povukoh se u svoju sobu da ga tamo dočekam. Ranije je vrlo rijetko ulazio u našu kuću, ali sad je to kao normalno, drug mi prenosi šta smo novo učili u školi.

Uskoro sam čula kako se pozdravlja sa mojima i kako tata kaže:

– Minja je u svojoj sobi.

Sva sam se napela kao struna. Evo ga u vratima i ja, raširenih ruku, trčim prema njemu.

Vidjeh izraz iznenađenja, bolje reći zaprepaštenja u njegovim očima.

– Šta je sad ovo? – kao da su pitale. Ja mu, propinjući se na prste, obavih ruke oko ramena i šapnuh:

– Poljubi me, Dinko, ako želiš.

Stajao je časak kao skamenjen, a onda me čvrsto privi uza se. Osjećala sam njegovo srce tako snažno kao da bije u mojim grudima. Onda se usnama dotače mojih. U poređenju prema njegovim, koje su bile vrele i meke, moje su bile hladne, kao u mrtvaca. Ne uzdrhtah, ne osjetih uzbuđenje, ne osjetih ama baš ništa pri tom prvom poljupcu u mom životu i blago se izvukoh iz njegovog zagrljaja.

Šta je sad to? Toliko sam maštala o prvom poljupcu! Koliko sam od njega očekivala!

Osjetih se prevarenom. Nikakvog ludog zanosa, uzavrele krvi, ništa.

Sigurno je to nešto čarobno samo u ljubavnim romanima, pomislih razočarana.

Sjeli smo i ćutali. Dinko se, vjerovatno, pitao šta se to dogodilo sa mnom. Sve njegove pokušaje da me dotakne uvijek sam izbjegavala. Samo me nekoliko puta poveo za ruku i dva tri puta poljubio u obraz. Kad je jednom pokušao da me zagrlji, grubo sam ga odgurnula i rekla:

– Ne čini to nikada više! A danas mu sama nudim usne.

Pa morao je osjetiti, morao je znati da je to zbog ruže. Gledala sam čas njega, čas ružu, i ćutala.

– Poručila ti je razrednica kako više ne moraš da učiš. I onako samo još pet dana idemo u školu, a onda na ekskurziju.

Srce me zaboljelo.

Zar da mi odeš sad, sad kad sam te tek pronašla, pomislih.

– Usput da ti kažem, ja neću ići. Ne mogu te ostaviti, još si tako blijeda. A ocjene će ti biti zaključene onako kakve su sad u dnevniku.

Osjetih olakšanje. Bila sam već sita i alpske i dinarske oblasti, i Posavine, i Podravine, i Primorja, i polinoma i ekvivalentnih jednačina i građanskog rata u Španiji.

Otišao je, a ružu nismo ni pomenuli. Tako je najljepše. Riječi bi sve pokvarile. Ja sam znala, i on je znao da znam. To je sasvim dovoljno.

Ispraćajući ga, doživjeh šok. U dnevnoj sobi, na podu, sjedio je "manijak" i sastavljao moju rasparčanu lutku. Niko mi ništa nije morao reći. Odjednom sam sve shvatila.

– Dobro več.

– Dobro več – odgovori on uz kreštav smijeh. – Ona mi je danas zalupila vrata pred nosom.

Ispostavilo se da je to majstor koga je tata, još za mog boravka u bolnici, zovnuo da popravi lutku kojoj se pokvario aparat za plakanje.

Ko zna, možda se nije ni pokvario možda joj se jednostavno više ne plače.

Godinama nisam vidjela da se tata tako slatko smije kao kad sam mu ispričala čitav događaj.

– Strašan štos, malena – govorio je kroz smijeh.

Poslije je Robi došao sa treninga sav oznojen. Već nekoliko godina taj naš dugajlija trenira košarku i trener kaže da je izuzetan.

Kad se istuširao, uzeo je gitaru, prekrstio noge, malo štimovao žice, a onda zapjevao. Očima mi je davao znak da mu se pridružim, i ja sam to s radošću učinila. Tata i mama su nas gledali, a pogledi su im bili puni ljubavi.

Kiša je počela naglo. Bila je jaka i praćena vjetrom. Mama je požurila da pokupi rublje iz vrta, a ja sam pošla da zatvorim prozor. I gle čuda! Ruža je ponovo bila tu! Provukoh ruku da je uzmem i nekoliko kapi kiše osjetih na koži. I ruža je bila pokisla pa je izgledala još ljepša, kao poprskana rosom. Kolika je bila moja radost, glupo bi bilo i pokušavati da opišem.

Jutros siđoh u baštu. To je ono najljepše što ima moja porodica. Sve je blistalo umiveno noćasnjom kišom. A sad je sunce divno sjalo kroz krošnju stare jabuke. Behar je davno opao i već su se formirali sitni plodovi. Jasmin cvjeta u divnim bokorima. Georgine i margarete, takođe. Vinova loza se splela oko garaže.

Čiri sam promijenila vodu i hranu a Cicku ostavila hljeb preleven uljem iz sardine i neke koščice istorijskog porijekla. Ako ih pojede, garantujem da mu neće biti potrebno sredstvo za čišćenje. Lopov je taj naš Cicko! Koliko mi je puta ukrao meso iz tanjura dok ručamo! Odjednom skoči i, dok se ja povratim od iznenađenja, on već obavio posao. Samo, od bruke ne smijem ništa da kažem nego se nađem u poslu da ribam tanjir.

Preko mostića pređoh na drugu stranu Plave vode. To je, zapravo, rječica Šumeće što teče pored Čvorkovog zamka. Malena je, ali bistra kao suza. Na samom početku toka davnih dana je sagrađena brana pa zauzdana, tu ima nebesko plavu boju. Otud, zbog te boje, svi Travničani i turisti rječicu Šumeće zovu Plava voda. Sa ove, druge strane je savremen, veliki restoran i mala kafanica. Zovu je Rudolfova kafana. To je, zapravo, bivša Lutvina kahva, mjesto gdje počinje i završava radnja Andrićeve "Travničke hronike". Poslije je na njenom mjestu sagrađena ova u kojoj je prestolonasljednik Austro-ugarske Rudolf Habzburški, kako je zapisao travnički hroničar, na svom putu za Sarajevo daleke 1887. godine popio kafu. Fildžan iz kojeg je pio čuvan je u vitrini sve do početka Drugog svjetskog rata.

Često sjedim u toj kafanici iako je samo kojih petnaestak metara udaljena od moje kuće. Zbog Rudolfa. Sentimentalno sam vezana za njega zato što je zbog nesretne, a beskrajne ljubavi prema Mariji Večeri otišao sa njom u smrt u zimskom dvorcu Majerling. Gledala sam to u filmu na televiziji.

Gledala sam dugo u vodu koja otiče. Jer, voda koja teče, izvor ili rijeka, svejedno, uvijek me fascinira. Kao da sa sobom odnosi u nepovrat naše snove, čežnje, vjerovanja i nadanja. I, kao da zna sve tajne ovog života!

Trava oko mene je puna tratinčica. Tako duž cijelog puta koji vodi gore, ka drevnoj tvrđavi na brdu. Još od malih nogu zamišljala sam kako u toj tvrđavi žive patuljci. Čak i sada, kad se popnem do njenih zidina dobro nagrizenih zubom vremena, mislim da se ne bih začudila ako bih susrela ta sićušna bića.

Ljudi, mladi i stari, sjedili su u bašti restorana raskomoćeni i, reklo bi se, sretni. I ja sam

bila sretna. Danas ću predložiti Dinku da se popnemo do tvrđave.

Poslije podne smo zaista krenuli, mada me on dugo odvrćao govoreći da sam još slaba. Bila sam uporna i tvrdoglava kao magare. Vodili smo se za ruke i sjali od radosti. Uz dosta mog napora popeli smo se i nije mi bilo žao. Vidik odozgo bio je prelijep. Cio grad se vidio kao na dlanu. Kupao se u suncu i zelenilo. Sva bijah lepršava, kao da sam okrilatila.

Brala sam tratinčice sa dugačkim peteljka i donosila ih pored njega, na zidić, nadajući se da će mi isplesti vjenčić. A on je samo buljio u mene i –smješkao se kao mater djetetu. Sjela sam pored njega naslonivši mu glavu na rame. Ponudio me cigaretom. Mada me dim grizao za grlo i oči, uživala sam. Kako samo čovjek uživa u stvarima koje su mu zabranjene!

– Eto, Minja, prođe i ova školska godina. Šta ćeš ti sada, kakve su ti želje i planovi?

– Pojma nemam, teško se opredijeliti, ali ću vjerovatno u medicinsku školu, a poslije obavezno na medicinu.

– Batali, bona, medicinu – rekao je milujući me po kosi. – Ko je danas vidio koristi od faksa? Eto, tvoji su završili fakultete i, osvrni se, pogledaj šta imate – onog olinjalog folciku što je dao sve od sebe, o namještaju da i ne govorim. Mora da ga nisu mijenjali još od šezdesetih.

– Zar je to uopšte bitno? Mi divno živimo, puno se volimo. Po meni, bogatstvo je u tome.

– Ne živi se samo od ljubavi, Biberčiču. Najbolje je da mi sad završimo bilo koju srednju školu, do tada ćemo biti punoljetni. A onda, neka nam matori, ta on ima love ko blata, otvori neki kafić. Lijepo ćemo se vjenčati i uživati.

Osjetih blagu mučninu u želucu. Matori, kako je jedino zvao oca, radio je kao građevinski poduzetnik negdje u Sloveniji, a majka mu je domaćica, pokondirena seljanka koja nije ni imala druga posla nego da licka sina jedinca.

– Pazi, šta ti kažem. Matori je završio samo zidarski zanat a živi kao grof. Ništa ne radi, samo nadzire posao. Vozi mercedes, a za kuću da ti ne pričam. Ta, znaš i sama. Lova do krova. Ej, pa ti nisi ni primijetila nove krpe. Pogledaj farmerice – ustade i pljesnu se po stražnjem dijelu tijela.

– Kakav model?! A majica! Šta kažeš? Butik "Te-Te".

Mučnina se popela do grla. Samo što nisam počela povraćati.

Tratinčice su zaboravljene ležale na zidiću. Sunce ih je već sparušilo. Tužno sam ih pogledala. Ništa od vjenčića. Minja, Minja, ti nepopravljivi sanjaru!

Dinko je i dalje govorio. Više ga nisam slušala, nisam mogla da ga slušam, pozlilo bi mi. Ništa mi nije bilo jasno. Od kuda u jednom tijelu dvije duše? Jedna divna, prozračna, romantična, ona koja je smislila divnu bajku sa ružom, koja je djevojčicu u djevojku preobrazila, djevojku koja voli. I druga prazna, štura, prozaična, bez trunke romantike, sva sračunata i proračunata. I koji bi tas, ako bi se njih dvije stavile na vagu, prevagnuo? Te misli su unosile u mene strašan nemir, bijesno gurnuh tratinčice sa zida i predložih da se vratimo.

Kad sam polazila na spavanje i ponovo ugledala ružu, zaboravih, ili mi se samo tako

činilo, Dinkovu današnju govoranciju. Znala sam s potpunom izvjesnošću koji je tas prevagnuo i nemir nestade kao rukom odnesen.

Te noći sam sanjala da na nekoj livadi sa puno cvijeća sjedimo ja i neki dječak. Lice mu nisam vidjela. Ispleo je divan vjenčić od tratinčica, sa puno ljubavi ga upleo u moju dugu kosu i rekao:

– Sad si moja, ljubavi, samo moja!

III

Ruža je bila na prozoru svake noći u deset. To je već postala navika, najslađa navika na svijetu. Da moji ne bi ništa primijetili, novu sam uvijek stavljala u vazu a njenu prethodnicu u jednu staru, debelu knjigu da se isprespje. Ni na pamet mi nije padalo da ih bacam. Bilo bi to kao da bacam dio sebe. Ni Dinko ni ja nikada, ni u jednom momentu nismo pomenuli ružu. Ja nisam željela, bilo je lijepo da lebdi između nas kao najjača spona koja nas vezuje, a Dinko ne znam zbog čega. Vjerovatno iz istog razloga. Bila sam mu zahvalna zbog toga, gotovo kao i zbog ruže.

Dani su prolazili kao u snu. Dok su naša raja bili na ekskurziji, često smo i prijepodneva provodili zajedno. Penjali smo se do tvrđave pa preko Bašbunara spuštali u grad. Prilikom tih šetnji stalno mi je padala na pamet stara pjesma koju svi Travničani toliko vole "Hajdmo draga Plavom vodom proći, starim gradom Bašbunaru doći". Dinko se nje nije sjetio ni jedan jedini put. A možda se i sjetio i prećutao. Vozili smo se njegovim motorom, ponekad svraćali u kafiće.

Danas smo sjedili u Rudolfovoj kafani i pili coca-colu.

– Ti si se tako oporavila kao da uopšte i nisi bila bolesna. U tvoje zdravlje – podigao je čašu.

– Za nas, Dinko – odgovorila sam dižući svoju.

Uveče su tata i mama otišli kod Sarajlića. Mama se u zadnje vrijeme promijenila. Tati je posvećivala mnogo pažnje, valjda zbog čira. Stalno ga je nečim nutkala i na sve moguće načine mu pokušavala ugoditi. Kao da je malo sebe stavila u drugi plan. Robi i ja smo bili zadovoljni i iznenađeni se pitali dokle li će to da traje. I Majka se oporavila. Sinoć sam je posjetila. Plakala je ljubeći me.

– Kako je moja najmlađa i najslađa Karička? Ala će momci da oblijeću, ali to Majka nikome ne da.

Sarajlići su bili naši dobri prijatelji pa smo znali da se naši neće do kasno vratiti.

– Hajde, stara, skuhaj nam kafu i izvuci iz budžaka "nek oči vide kud dim ide" (u prevodu cigarete). A onda da sjednemo. Ostao sam ti dužan nešto. – Već sam se narogušila misleći da će opet početi zvocati o Dinku, ali on je, ozbiljno me pogledavši, progovorio:

– Obećao sam ti ispričati priču o Tahiru.

– Ama, Robi, dragi, shvati već jednom da me taj tvoj Tahir uopšte ne zanima, da se nelagodno osjećam kad je blizu, čak ga se pomalo i bojim.

– E baš za to. Ja ga volim i divim mu se pa osjećam obavezu da slomim tvoj otpor prema njemu.

Pred očima mi se ukaza Tahirov lik. Visok, koščast, šesnaestogodišnjak, uvijek neuredan i neugledan, guste, kudrave crne kose. Oči su mu bile krupne i toliko crne da mi se čini kako nikad nisam vidjela nešto toliko crno. Vječito mrk i odbojan, ćutljivi usamljenik. Družio se jedino sa Robijem. Sve druge je izbjegavao, tako da su, vremenom, i njega počeli izbjegavati.

– Molim te, Minja, saslušaj me. Obećavam da ću biti kratak što je moguće više. Ti znaš gdje on živi?

– Da.

Znala sam onu malenu kuću pokrivenu crvenim plehom nadnesenu nad Lašvu, okruženu drvenim tarabama. Poprilično je udaljena od naše kuće.

– Je li on oduvijek bio ovakav?

– Ama ne, bio je živahno i veselo dijete, veselije čak i od tebe, ako je to uopšte moguće. Otac mu je radio kao službenik u Opštinskom sudu, i Tahir ga je neobično mnogo volio. Nisu se razdvajali ni danju ni noću. Kad je Tahir bio u četvrtom osnovne, otac se naglo razboli. Jednoga dana Tahir se vraća iz škole a pred vratima kola Hitne pomoći u koja bolničari upravo unose nosila sa njegovim ocem. Umro je na putu do bolnice. Srčani udar. Kako je bilo Tahiru, ne znam, mogu samo pretpostaviti. Ali znam kakav je bio na sahrani, cijeli naš razred je bio prisutan. Bolje da ti o tome ne pričam, ridala bi kao sam vrag. Ubrzo nakon očeve smrti, mati, koja je potpuno zanemariivši sebe, živjela za muža i sina, od silne tuge, valjda, dobije moždani udar. I nju smjeste u bolnicu u besvjesnom stanju, polumrtvu.

– A Tahir?

– On se potucao od nemila do nedraga, od jednog do drugog rođaka. Nisu s njim dobro postupali. On je ćutao, trpio, nikad se nikom nije žalio i sve više povlačio u sebe. Nestalo je veselosti sa njegova lica, zamijenila ga je ozbiljnost odraslog čovjeka. I vjeruj mi, Minja, Tahir je već tada, u četvrtom osnovne odrastao. Mati je dugo išla iz bolnice u bolnicu, iz banje u banju i konačno se vratila kući. Desna strana tijela, ruka i noga ostali su oduzeti, a ostale su i poteškoće sa govorom.

– A Tahir?

– Čim se mama vratila, vratio se i on i preuzeo kuću na sebe. Živjeli su od očeve penzije, žive i dan-danas. Kupovao je, spremao kuću, kuhao, prao. I brinuo se o majci. Kao da je on njena majka, a ona njegovo dijete. I uza sve to učio. I te kako učio! Ta i sad je najbolji u razredu iz većine predmeta. Ali, nestalo je u nepovrat njegovog radovanja, vedrine i optimizma. Izgubio je vjeru u ljude, a to je ono najgore.

Robi je naglo začutao, kao da mu je knedla zastala u grlu. Duboko je uvukao dim i otpio gutljaj kafe.

– Pričaj, što si stao?

– Nije pokleknuo, nije se predao. Išao je dalje. I ide dalje. Kad je lijepo vrijeme, svaki dan ga možeš vidjeti, kad sunce zađe, kako izvodi mamu u šetnju. Ona se sa obje ruke uhvati za njega, sitna i zgrbljena, a on joj obgrli ramena. Pređu deset-petnaest metara, a za to vrijeme ona se nekoliko puta mora odmoriti. Koliko je u tome ljepote i tuge – Robiju zadrhta glas a oči mu se zamagliše.

– Ja ti, sele moja, izgledam grub i snažan, lafčina, kako obično za sebe kažem, ali srce mi je meko. Znajući cijelu situaciju, pokušao sam mu se približiti, steći povjerenje. I uspio sam. On me voli, jedini sam mu drug. Ponekad svratim u njihovu kuću. Od džeparca kupim koju voćku ili sok. On sjedi uz nju, objumivši joj ramena, ne stidi se slabosti što toliko voli. Ako je voljeti uopšte slabost. Možda je to, zapravo, najveća snaga.

Ona mi se uvijek silno obraduje. Znaš, rijetki su oni koji dolaze u tu kuću. Tuda nesreća samo za kratko pogađa ljude. Poslije zaborave. Zabave se sobom. A možda i zbog Tahira. Možda o njemu misle kao i ti.

Bila sam na rubu suza.

– Kako mu je sada mama?

– Loše. Iz dana u dan sve lošije. Već danima ne može izaći. Tahir mi sinoć reče:

– Znaš, Robi, kad je gledam, čini mi se da gledani svijeću kako dogorijeva. Visoka je još sasvim malo i plamen samo tinja. Ili kad ističe pješčani sat. Možda je to bolje poređenje.

Nisam ni osjetila, a lice mi je bilo obliveno suzama. Šmrcala sam u tatinu maramicu. Sva ljepota toga dana kao da je iščezla.

– Stoko – rekoh sama sebi. – Kako si uvijek odurna prema tom dečku. Zar samo zato što je neuredan i mrk? A suština je ono što je bitno, ono što je, zapravo, najbitnije.

"Prave stvari se vide samo srcem. Bitno je očima nevidljivo" – ponovio je Mali princ da bi zapamtio.

Bitno je očima nevidljivo, sad sam ponavljala ja da bih zapamtila zauvijek.

IV

Danas smo dobili svjedočanstva. U kino-sali bilo je svečano. Sto pokriven zelenom čohom i vaza sa lijepo aranžiranim karanfilima i zelenilom. Direktor je održao kratak govor, a sve se svodilo na to da nije važno šta ćemo raditi jednoga dana, važno je da budemo čestiti i poštenu ljudi, da čistog obraza možemo svakoga pogledati u oči.

Malo ko ga je slušao. Poslije je razrednica podijelila svjedočanstva čestitajući svakom ponaosob. Bila sam odlična, sa pohvalom. Dinko je prošao sa vrlodobrim. Kad je otišao da primi svjedočanstvo, Zoka mi je šapnuo:

– Oko moje lepo, zbilja ne znam šta si našla u tom klipanu. Ni pameti, ni duše, samo mišići i lova.

Nisam mu odgovorila, a rekla bih da to nije ni očekivao.

Pred školom su me sačekale Suada, Lidija i Senka. Svratile smo u jednu baštu da proslavimo. Bile su pune utisaka sa ekskurzije pa se svaka borila da dođe do riječi.

– Kako tvoja ljubav – upitah Suadu.

– Ludo – odgovori ona, a njen zaljubljeni pogled govorio je mnogo više.

– Pričat ću ti o svemu, ali, draga, do tebe se od Dinka jednostavno ne može doći.

Robija zatekoh nervoznog i razdražljivog. Nije me ni pitao za uspjeh, a kad mu pružih svjedočanstvo, samo baci letimičan pogled i vrati ga bez riječi.

– Šta je, buraz? Da nisi nagazio na trn?

– Upravo tako. Ti misliš da samo tebe more ljubavni jadi. Sad znaj da nisi jedina. Znaš onu Sabinu iz ekonomske?

– Koju?

– Ma onu što stanuje kod "Krasa".

– Je li ona crvenokosa sa sivkastim očima i pjegicama po nosu.

– Da, baš ona. E jest mačka i po, sveca li joj njenog. I zbario ja nju. Ali saznao joj stari i rekao kako će joj oči iskopati ako samo čuje da je još jednom bila sa hibridom. Hibrid sam, naime, ja. Kaže zbog tatinog i maminog mješovitog braka. E, reci sad ti meni, molim te, kako brak između dvoje ljudi može biti mješovit? U redu, da se čovjek vjenča sa majmunicom i da to zovu mješovitim brakom, ja bih to shvatio. Ali ovo je čisto... da ne kažem šta – bijesno je tresnuo šakom po stolu.

Uđe mama. Dolazila je od frizera i izgledala sjajno. Čestitala mi je, ovlaš me poljubila u obraz i ništa više. A ja sam, kad i toliko puta ranije, silno poželjela da me čvrsto stisne uza se, da čujem kako diše, da udahnem njen miris. Puste želje!

Povukoh se u svoju sobu. Do jednog cilja sam došla. Osmogodišnja je, eto gotova. Ali, kao što uvijek biva, na cilju smo prazni. Čekamo, radujemo se, strepimo, a kad dođe, ništa. Šta ću dalje? Sa ovakvim uspjehom mogu bilo gdje. Vjerovatno ću se kao i Robi upisati u medicinsku školu. A poslije, zna se. Medicinu.

Sve se to motalo po mojoj glavi dok se vrtila neka kasete.

Ono što nije uradila mama, nadoknadio je tata. Stavio me u krilo kao malenu djevojčicu, čvrsto privio uza se i dugo me milovao. Niko nema ni bolji, ni pametniji, ni draži, ni ljepši od njegove malene. I ja se osjetih malenom pa se sjetih kako me u drugom razredu pitao zašto služi svinja, a ja mu odgovorila – zato da je se djeca boje.

Dinko je sa roditeljima otišao kod nekih prijatelja, zato danas niti večeras neće doći. – Ali, u deset, ruža je bila na prozoru i prelijepo blistala u tami obasjana mjesečinom.

Ludo su jurili dani i nedjelje. Tako uvijek biva kad je neko bezbrižan. A ja sam to uistinu ponovo bila. Tata je pravio kontrolni snimak, čira više nije bilo. Kao u dobra stara vremena uživao je u kafi i cigaretama, prestao je da uzima lijekove. I Majka se digla na noge. Svrćala sam joj često i ne znam ko se tome više radovao, ona ili ja. Dinko me volio i ja sam njega voljela. Robi i ja smo divno nalazili zajednički jezik. Bez straha da se jedno na drugo naljuti, razmjenjivali smo dijelove garderobe.

Počinjalo je ljeto. Večeri smo uglavnom provodili sjedeći na klupi što se pruža duž platoa ispred Robne kuće. Mislim da je sva raja naših godina i nešto starija, iz obližnjih kvartova bila tu. Neki su šaputali, neki dobacivali prolaznicima, neki glasno pričali, neki se nadvikivali. Ali, sve u svemu, bilo je ludo.

Samo što nikoga, baš nikoga od te silne mladosti, na povratku kući nije čekalo ono što je čekalo mene. Moja ruža. U to sam se mogla zakleti svime na ovom svijetu. A to je, pored sveg lijepog što sam imala u životu, bilo nešto najljepše.

Večeras smo se zadržali dugo, neuobičajeno dugo. Skoro do jedanaest sati. Kako lako prevare te ljetne noći! Dan traje toliko dugo da ono vrijeme od kad se spusti mrak proleti kao kratak tren.

Mama će se sigurno ljutiti. Zato sam trčeći išla prema kući, sama, jer je Dinko otišao negdje s ocem.

Prošlo je bolje nego što sam očekivala. Samo blagi prijekor i upozorenje da je za moje godine krajnje vrijeme da do deset budem u kući.

Požurila sam u moju sobu, do prozora.

Ruže nije bilo.

V

Ništa nisam osjećala tog trenutka osim strašne hladnoće koja me prožimala od tjemena do nožnih prstiju. Kao kad nepripremljeni stanete pod hladan tuš. Provukoh ruku kroz prozor. Otipah prozorsku dasku i na prstima ostade trag prašine.

Možda je pala sa prozora u baštu? Siđoh dolje. Mjesec je bio pun, od njegove svjetlosti i par uličnih svjetiljki vidjelo se jasno, kao da je dan. Ali od ruže ni traga. Vratih se u sobu, bacih na krevet, a suze potekoše same. Slivale su se niz lice na vrat i kvasile kragnu zelene košulje. Nisam ih ni pokušala obrisati niti zaustaviti.

– Dinko, Dinko, nisi mi to smio uraditi! Nisi me smio naviknuti, toliko vezati za tu ružu, a onda mi je jednostavno bez riječi, bez objašnjenja uskratiti. To ti je otprilike kao kad bi siromašnoj, maloj djevojčici koja nema nijednu igračku poklonio najljepšu lutku na svijetu, a onda joj je odjednom uzeo. I reci ti meni, šta je veći grijeh – to, ili da joj je uopšte nisi poklonio?

Najednom mi sinu. Možda se duže zadržao sa tatom, svakog trenutka je može donijeti. Ta spasonosna misao zaustavi suze, i ja ugasih svjetlo. Ako vidi svjetlo, sigurno će odustati da se popne na jabuku. Znam da ne želi da ga vidim.

Pritajih se na ležaju. Sve dok sat ne otkuca ponoć. Taj sat vremena je trajao čitavu vječnost. Onda polako, na prstima pridoh prozoru. Prozorska daska je prazna sjala na mjesečini.

Noć sam provela u košmarnim snovima. Ujutro sam bila blijeda i sa podočnjacima.

Robi je već za doručkom to primijetio i pomalo zabrinuto upitao:

– Zar ti ponovo nije dobro?

– Ama, dobro mi je, sasvim dobro. Samo me malo boli glava.

– Mislio sam da malo proskitamo po gradu, da zajedno odaberemo nešto za tatinu i maminu godišnjicu braka.

– Uradi to sam, molim te. Vjeruj, ni do čega mi nije stalo. Dinko je sirenom svog motora davao znak da siđem. Robi pogleda kroz prozor.

– Ali ti je do onog dripca i te kako stalo!

– Siđi i kaži mu da sam bolesna. Ja ni za to nemam snage. Nerado me poslušao. Ne znam zašto ga nije mogao smisliti. Uvijek se gledaju kao dva tvrdoglava jarca. Dinko je ušao u sobu na izgled zabrinut.

– Šta je sad opet, Biberčiću?

Očekivala sam ispriku, objašnjenje, bilo što. Koliko god sam mu bila zahvalna što nikad do sada nije pomenuo ružu, sad bih mu bila zahvalna da kaže bilo šta. Čak kad bi bilo i da se zaljubio u neku drugu, i da mi je to što nije donio ružu moglo reći više od riječi. Ali, njemu kao da to nije bilo ni na kraj pameti.

Njegov odnos prema meni nije se ni za dlaku promijenio. Pomilovao me je po obrazu čim je Robi napustio sobu, a napustio ju je, kao i uvijek, uostalom čim, je Dinko ušao. Zamolio me da se čuvam, da sad popijem tabletu i legnem u krevet, a on će uveče svratiti ili telefonirati da vidi kako mi je.

Otišao je a ja sam "otčepila", sretna što sam sama u kući.

Oči su mi bile crvene, kao oči zeca.

Kad su se roditelji trebali vratiti s posla, malo sam se pribrala.

– Glupačo, što znači jedna ruža? Već ti ih je puna ona stara, debela knjiga. Ta strpi se do večeras, ona će te, sasvim sigurno, ponovo čekati.

Na ručku je bio Meha, tatin prijatelj. Žena mu je na nekom seminaru pa ga je tata pozvao.

Supu smo pojeli u tišini. Kad je mama donijela na sto pohovanu piletinu i pomfrit, Meha je kao lud počeo da se smije.

Ispričao je kako je nedavno bio u banji u Mađarskoj. Baš kao i danas, ručao je pohovanu piletinu i pomfrit.

– Dok sam jeo, prišao mi je neki Nijemac i obratio mi se sa – vau-vau. Pri tom je nešto gestikulirao. Samo sam ga blijedo gledao, ne znam nijedne riječi njemačkog, a on ponovo – vau-vau. Bio sam zbunjen. Pogledam okolo i vidim da se gosti za susjednim stolovima glasno smiju. Sav sam se uzvrpoljio od nelagode..

– Vau-vau – ponavljao je Nijemac. Pomislih kako me možda pita da li jedem meso od cuke i odgovorih:

– Najn, piju, piju – pokazujući mu prstima po stolu kako pile kljuca.

On ponovo "vau-vau", a ja "piju-piju". Najzad je odustao. Ja brže-bolje završim ručak, i sav znoj od muke odem do šanka da popijem pivo. Slučajno se okrenem i vidim – Nijemac

skuplja kosti i nosi ih ogromnom vučjaku što se lijeno izležavao na suncu pored bašte restorana.

Tata, mama i Robi prasnuše u smijeh. Robi se zagrcnuo pa ga je tata snažno lupnuo šakom između plećaka bojeći se da se ne udavi.

Ja se ni ne nasmiješih. Sve je u meni plakalo i teškom mukom sam se držala da ne zaplačem. Robije, na svu sreću, imao trening pa me neće previše ispitivati. Mami i tati rekoh da me hvata nesvjestica te da ću malo odspavati. Zaključah se u sobu i zapalih cigaretu koju sam "poplašila" od tate. Prijala mi je kao nikad. Pokušah čitati ali kad sam pošla da prevrnem list, shvatih da pojma nemam o čemu sam čitala. Poslije sam hodala po sobi od zida do zida, bezbroj puta. Čiro me uzalud mamio cvrkutom i lepetom krila, Cicko se pleo oko nogu. Gregori Pek me gledao sa jednog postera kao da mi se ruga. Sa drugog kao da me hrabri.

Kad će deset sati?! Učini mi se beskrajno daleko.

Dinko je popodne nazvao. Pita je li mi bolje i da li bih htjela da idemo u kino. Daje se "Rambo" a u njemu igra Silvester Stalone, koji je Dinka obarao s nogu. Jedino je njemu priznavao primat.

Odgovorili da mi nije dobro. Najbolje da dođe sutra prije podne, pa ćemo prošetati do tvrđave a poslije možemo u bioskop.

Uveče su tata i mama izašli da proslave godišnjicu braka. Robi im je u ime nas oboje predao dar, ni do danas ne znam šta je to bilo, a onda sa rajom otišao na klupu. Ostala sam sama.

Nisam više plakala, samo sam brojala sate, poslije minute. Kad sad pomislim na to, čini mi se da je to bio najduži dan u mom životu. Najzad sat otkuca deset puta. Kao vihor uletjeh u sobu. Ni večeras ruže nije bilo na prozoru.

Nedostaju mi riječi kojima bih opisala kako sam se tada osjećala. Kao da se na najljepši vrt sručio strašan grad i potpuno ga opustošio.

Ležala sam sasvim suhих očiju i prazno buljila u jednu tačku na tavanici. Ne znam koliko dugo je to trajalo.

U neko doba dođe Robi.

– Je li bolje, sele – upita paleći svjetlo.

Pri pogledu na moje lice kao da mu je bilo jasno kako sam daleko od dobrog. Uplašio se, jasno se vidjelo na njegovom licu.

– Da nisu kakve komplikacije? Što se oni više ne vraćaju, mislim da bi trebala kod doktora.

– Ma kakvog doktora, brate dragi. Sve je u redu, samo me glavobolja iscrpila. Sutra ću biti kao nova. Vidjećeš. Nego, mijenjajmo temu. Kako si se proveo? Je li noćas klupa bila puna?

– Nisam ti, draga, klupu ni vidio. Čim sam izašao, sreo sam Mrkog i on mi reče za Tahira.

– Je li mu se nešto dogodilo?

– Sinoć je pao sa ograde parka na asfalt. Neki prolaznici su ga našli u besvjesnom stanju

i odvezli u bolnicu. Na putu se osvijestio. Nema nikakvih lomova, kažu, samo blagi potres mozga. Dali su mu neke lijekove i mora nekoliko dana mirovati.

– Zaboga, šta je on radio na ogradi, Robi?

– Nećeš mi vjerovati, krao je ruže. Skočih, kao da me grom opalio.

– Šta kažeš? Tahir krao ruže?

– Što me gledaš tako kao da se svijet prevrnuo naopačke. Jest, krao je ruže, pa šta? Kao da mi je to opet nekakav grijeh. Sigurno za mamu, ali ko će ga njemu znati. Uostalom, to je najmanje važno. Posjetio sam ga i sasvim je dobro. Samo modrica i ogrebotina na čelu. Teško mu pada što mora da miruje – kao iz daljine dopirale su do mene Robijeve riječi.

Imao si pravo. Svijet se zaista prevrnuo naopačke, mislila sam dok su se u glavi kockice sklappale u mozaik.

Ležala sam nepomično, a noć je polako oticala. Napolju je duvao vjetar, mjesečina se uvukla u moju sobu i sve stvari oko mene činila nestvarnim. I ono što se događalo u meni bilo je nestvarno. Sat u dnevnoj sobi oglasi se jednom. Poslije dva puta. Tek tada shvatih da je gluho doba noći i da ja, glave uronjene u jastuk, poluglasno i s nekim čudnim mirom izgovaram – Tahir, Tahir, Tahir, kao što vjernici u molitvi pobožno i svečano izgovaraju – Amin, Amin...

Dinko je trubio. Bila sam spremna za izlazak. Pogledah kroz prozor. Sjedio je na svom motoru ispršivši se. Plava kosa mu se presijavala na suncu Robiću moj, ti uvijek imaš pravo – pomislih i strčah niz stepenice kao da mi se strašno žuri.

Dinko se sav važan pomjeri naprijed praveći mi mjesto iza sebe. Stajala sam ispred njega ozbiljna, ozbiljnija nego što sam ikad bila.

– Što stojiš? Penji se, Biberčiću!

– Moram nešto važno da ti kažem. I da te zamolim. Hoćeš li to uraditi za mene?

– Obećavam da hoću, sve što mogu.

– Ovo možeš.

– Onda reci.

– Ne traži me više. Nikad, nikad više! Osmijeh mu se zaledio na usnama. Kao da je izgubio dah. Ja sam se već okrenula i pošla niz ulicu.

– Ama, čekaj, reci nešto, objasni mi.

– Nema se tu šta objašnjavati. Dečko koga sam voljela nisi ti, Dinko.

Prošla sam čitav blok zgrada i zašla iza ugla. Zvuk motora nije se oglasio. Znači, stajao je i dalje na istom mjestu.

Nisam ni bila svjesna, a išla sam prema Lašvi, prema Tahirovoj kući. Stajala je tamo, šćućurena i malena, kao da u njoj uopšte nema života. Zastala sam nekoliko minuta, gušeći u sebi želju da otvorim te drvene vratnice i uđem unutra. Znala sam da je to glupo pa produžih "rivom". Tako uvijek zovem ulicu koja vodi uz Lašvu. Zažalih što duž te ulice nema nijednog izloga, nijedne prodavnice, ni jednog jedinog kioska, zapravo, ni jednog mjesta gdje bi se čovjek kao usput mogao zaustaviti. Lutala sam tako jedno vrijeme bez ikakvog cilja, ali potpuno smirena. U jednom kratkom trenu spoznah da sam preko noći odrasla.

Poslije podne provedoh dovodeći svoju sobu u red. Brisala sam prašinu s polica, prala prozor i zavjese, čistila prozorsku dasku. Jer, za dan ili dva ruža će me ponovo čekati, draža nego ikad, u to sam bila potpuno sigurna.

Ali, na moje iznenađenje ona se pojavila još iste noći i to je bilo tako čudesno, toliko lijepo, toliko iscjeliteljsko, toliko svemirsko, toliko nevjerovatno. Ta on mora mirovati, zato je bilo nevjerovatno da sam se stotinu puta pitala tog destog jula da li je to uistinu stvarnost ili sam usnila, ili neku zapretenu želju i nadu pretvorila u sopstvenu stvarnost.

Kako sam se mogla zavaravati da je Dinko sposoban za nešto gotovo nadzemaljske? Bilo mi je mučno i od same pomisli kako sam povjerovala da ga volim. Hvala nebesima, barem to njemu nikad nisam rekla.

Tek sam otkrila ljubav. Sad sam ZNALA da volim Tahira, da ga volim do besvijesti i da ću sve više i više voljeti tajnu svoje ljubavi. Jer, ja sam znala, ali Tahir nije znao da ja znam.

Ta ljubav jarkom svjetlošću obasjava moj život, koji mi se juče činio tako siv i tako potamnio. A čista je kao suza, to je u osnovi ljubav prema ljubavi, bit, poimanje onog što je prva snaga pokretanja čovjeka na najbolje i najljepše. Bila sam mu beskrajno zahvalna za to pokretanje u meni u trenutku kad sam mislila da sam sve izgubila i da je sve besmisleno.

Teškoća je jedino u tome što to zaista mora ostati tajna. Tajna sve dotle dok sam Tahir ne poima istinu. A ja ću se potruditi da mu za to pružim priliku. Shvatila sam, takođe, da sam ja, zapravo, od prve ruže zavoljela Tahira, jer ja sam zavoljela dječaka koji je u svojoj glavi smislio divnu bajku o ruži.

Hvala ti Tahire, što si me odraslom učinio, tebi toliko dugujem, ti si jedna velika gromada, jedna velika priča, jedna stvarna bajka.

Tu noć sam prospavala tako slatko i mirno da sam se probudila ležeći potrbuške, glave okrenute u stranu, sa rukom ispod glave, u istom položaju u kome sam zaspala. Čudesan spokoj cijelu me ispunjavao, samo mi je ruka bila utrnula.

– Sele, mila moja, toliko se radujem što si dala nogu onom klipanu.

– Otkud znaš, Robi? – pitala sam ga obgrlivši mu ramena. To sam mogla napraviti s lakoćom, jer je sjedio, inače bih se morala propinjati na vrhove prstiju da bih ga dosegla. Nisam mu bila ni do ramena.

– Dobar glas se daleko čuje. Kako li ti se samo digoše roletne s očiju? Da samo znaš koliko me on nervira, mučno mi je i da ga vidim. A tek kad progovori! Da pozeleniš, ne, bolje rečeno, da krepaš od miline.

– Eto, i meni je postao dosadan. Sad je na to definitivno stavljena tačka i bila bih sretna kad ga više ne bi pominjao.

To popodne Robi i ja smo šetali. Predložih da prođemo "rivom". Tahira nije bilo ni na vidiku.

Poslijet smo otišli na kolače, pa u disko. A kad sam se vratila kući, ruža mi je poželjela dobrodošlicu. Ovaj put nije bila crvena nego nekakve, neodređene narandžaste boje i meni se učinila ljepša nego i jedna prije.

Poljubila sam je, a da nisam ni bila svjesna šta činim.

VI

Tih sam dana spoznala kako je teško, kako lijepo i kako bolno voljeti.

Živjela sam u nekakvom svom svijetu, dane provodila čitajući, slušajući muziku, odlazeći Majki.

Uvijek sam se iznova vraćala "Malom princu". Jedno večer, dok sam čitala, uđe Robi.

– Sviđa li ti se ta knjiga?

– Izuzetna je.

– Izuzetan je i Tahir, rekao sam ti to. Kad su tvoja raja išli da ti odaberu knjigu, susreli su pred knjižarom Tahira i mene. Pitali su me kakve knjige voliš, da im pomognem pri izboru, a Tahir je rekao neka više ne razmišljaju, neka uzmu "Malog princa".

Tako je to, znači – pomislih.

Uveče sam dugo uz televizijski program pričala sa tatom. O svemu, samo ne o onom što me pritiskivalo.

Mama se ponovo sva posvetila sebi. Satima je znala sjediti za svojim toaletnim stočićem u spavaćoj sobi analizirajući svoje lice i pomno tražeći znakove starenja. Iskreno rečeno, uopšte ih nije bilo.

Robija sam rijetko viđala. Tutnjao je okolo, rasterećen školskih briga, išao na trening, na pecanje, a večeri provodio na klupi. I potajno sanjao o Sabini.

Ponekad, kad je bila sama kod kuće, zvala ga je telefonom i tada bi dugo, dugo ćaskali poluglasno i povjerljivo. Često bi njihove razgovore prekidao Robijev glasan smijeh. Dok bi razgovarali, sav je blistao a po prekidu veze ostajao zbunjen, što je uvijek pokušavao prikriti novim štosevima.

A ja sam samo čekala priliku da pokažem Tahiru kako mi nije dalek, kako žarko želim njegovu blizinu.

Jedno večer vraćajući se iz kupovine, kod "Planike" slučajno naletjeli na njega. Noge mi zaklecaše, rumen navali u obraze, pa ipak ga pogledah u oči i jedva izustih:

– Zdravo.

– Zdravo – odgovorio je u prolazu, pomalo zbunjen, valjda zato što ga nikad ranije nisam pozdravila.

Nikom, ni najboljoj prijateljici, ni Robiju, ni tati nisam mogla povjeriti šta se događa sa mnom. Svi su primjećivali promjenu na meni, ta i slijepac bi primijetio. Ponekad, istina rijetko, nešto bi priupitali, ali nisu dosađivali. Mislim da su vjerovali kako je to rezultat mojih prelaznih godina.

Živjela sam za trenutke kad smo se kao tajni zavjerenici, susretali ja i moja ruža.

Prilika da se susretnem sa Tahinom došla je već tridesetog jula. Robi je slavio rođendan. Pozvao je Mrkog, Bunu i Sabinu, a ja sam predložila da pozove i Tahira. Odmahnuo je

rukom i kazao da će sigurno odbiti kao i ranijih godina.

– Pa ipak ga pozovi – bila sam uporna.

– Što si navalila. Ta do juče si bježala od njega kao đavo od krsta.

– Promijenila sam mišljenje nakon što si mi ispričao njegov život i baš bi se radovala da dođe.

Na naše iznenađenje (više Robijevo nego moje, jer sam se ja u dubini duše potajno nadala) Tahir se pojavio. Posljednji.

Mrki i Buna su se glacnuli. Sabina nije došla, što je Robija rastužilo, a Tahir je bio neuredan kao i uvijek. Uostalom, drugačije ga nisam mogla ni zamisliti.

Bili smo sami, nas petero. Tahir i Robi su sjedili na trosjedu. Buna i Mrki u foteljama, a ja sam se zavukla u kuhinju iznoseći sokove, kafu, tortu.

Svirala je muzika sa kasetofona, svi su bili opušteni i raspoloženi, pričali su dogodovštine i viceve.

Iza paravana, krišom sam gledala Tahirovo lice. Crna kosa bila je kovrdžava i gusta, oči duboke, crne kao noć, usta puna, nos malo zakrivljen u jednu stranu. Blago, sasvim blago, jedva se moglo primijetiti. Sa lica se nije moglo pročitati baš ništa, kao da je bez ikakvih emocija, ozbiljan i daleko odrasliji i zreliji od svojih vršnjaka.

– Hajde, Tahire, otpjevaj nam nešto – molećivo reče Robi gaseći kasetofon.

Tahir i pjevanje! Izgledalo mi je nespojivo. Ali, on polako ustade, bez riječi uze Robijevo gitaru koja je stajala prislonjena u uglu, provjeri žice prekrsti noge, udari nekoliko akorda, a onda se razliježe meni dobro poznata melodija i njegov glas.

Moj bože, taj glas! Jesam li ikada čula nešto ljepše!

Neprimjetno se ušunjah u sobu i sklupčah u uglu, a glas je odzvanjao tako divno da mi se činilo kako ću se ugušiti od uzbuđenja.

"Ružica si bila jedna u mom srcu

Ružica si bila moja".

Pjevao je Tahir promuklo gledajući u svoje desno koljeno, a ja silno poželjeh da zavučem ruku u tu kudravu kosu!

"Al nije za tebe divlja kupina

Ni čovjek kao ja."

Oh, jesi, jesi, govorila je moja duša, govorilo je moje srce njegovom koje je pjevalo, jer to nije bilo pjevanje radi pjevanja, to je bilo davanje oduška onome što se toliko vremena sakriveno gomilalo u njemu.

I nisi ti nikakva divlja kupina, možda sam to nekad i mislila dok sam ti gledala samo spoljašnjost. Ali sad, Tahire, sad znam da ti imaš nešto suptilno i tanano. Da imaš dušu.

"S vremena na vrijeme kao da čujem stope

Ko da ideš preko mog praga.

S vremena na vrijeme al znam da nemam prava

Ti nisi moja draga."

Jesam, Tahire, jesam! Sva sam tvoja, bez ostatka, bez rezervi. Ta podigni već jednom te

svoje velike, drage oči! Pogledaj me! Vidjećeš jasno na mom licu sve o čemu si toliko sanjao. Samo me pogledaj! Molim te, molim te, pogledaj me!

Nije me pogledao. Brzo i nenadno je ustao, ostavio gitaru na mjesto odakle ju je uzeo, nemarno prošao rukom kroz kosu i kratko rekao:

– Sad moram poći. Mama me sigurno čeka.

Predao je Robiju poklon, nešto od pecaroškog pribora i poljubio ga ovlaš u obraz uz želje za sretan rođendan. Zamišljala sam kako se te usne dotiču mojih i sva zadrhtah, sva se ošamutih već i od same te pomisli. Sva bogatstva ovog svijeta ovog časa bih dala za jedan njegov poljubac.

Soba je odjednom opustjela, ništa više nisam vidjela niti čula. Našla sam se u poslu da perem suđe i spremam kuhinju, a kad u deset uđoh u sobu, ruža je već bila na prozoru. Je li i ona ukradena u parku – pomislih prinoseći je usnama. Pade mi na pamet da sam, od kako sam saznala ko zapravo donosi ruže, svaku poljubila.

Što je takav – pitala sam se. On me voli. Zbog čega drugog bi to radio? Pa zašto to onda toliko skriva, potiskuje u sebi? Zašto jednostavno ne kaže – volim te, Minja!

Da li bi neko u tom trenutku, u ovom velikom svijetu, bio sretniji od mene?

Možda se bojao da ja za njega ne osjećam ništa? Zašto me onda nije samo pogledao večeras? Sve bi pročitao u mojim čeznutljivim očima.

– Čežnjo moja – prošaputah u noć, a niz lice se sruči potok suza.

– Da kažem Robiju?

To bi bilo tako jednostavno, a Robi bi se sigurno jako radovao. On bi već našao načina da to, kao usput, kaže Tahiru. A onda? Da li bi pod zvjezdanim nebom postojao neko sretniji od nas dvoje?

Ali ne, neću reći ništa. Sve bih pokvarila. Neka ostane ovako. Tahir će valjda jednom shvatiti koliko mi znači.

A dani su se nizali, svaki sličan jedan drugom, kao jaje jajetu.

On je i dalje ostajao dalek i nedodirljiv.

VII

Sutra putujemo na more. Dobili smo ključ od vikendice nekih prijatelja, pa se možemo sami razbaškariti. U kući je vladalo uzbuđenje i užurbanost kao i svake godine. Svi mnogo volimo more. Ipak, bila sam žalosna. Kako ću provesti tih deset (govorilo se čak i o petnaest) dana, čitavu vječnost, daleko od Tahira i bez moje ruže. Možda će me za to vrijeme i zaboraviti.

To večer, vraćajući se iz grada sa druge strane ulice ugledah Dinka. Vodio je za ruku Nadu. Nečemu su se smijali. Nisu me ni primijetili.

Šta li je samo našla na njemu – pitala sam se, a onda se nasmijan samoj sebi. Nisam li i

ja do skora mislila da u njemu ima toliko toga lijepog? U kakvoj sam samo zabludi bila!

Čim smo prošli Aržano, počeo se osjećati miris i blizina mora. Sa svakim pređenim kilometrom taj miris je bivao jači. Uzbudjenje je raslo. Grickali smo slane perece i uglavnom ćutali. Ja sam stiskala svoju torbicu u kojoj je, brižljivo spremljena, bila sinoćna ruža.

Vikendica nije bila vikendica, bila je, u stvari, velika, stara, kamena kuća na samoj obali mora. Kuću i plažu dijelila je samo uska uličica. Dan je bio prekrasan, a plaža puna kupača. Kroz otvorena vrata terase buka je dopirala u našu sobu. Nijedna riječ se nije razaznavala, samo pomiješani glasovi koji kidaju nerve.

More je bilo čisto i mirno, zvalo je.

Malo smo se odmorili, pojeli sendviče koje je mama sinoć spremila, osvježili se sokom i upali u kupaće kostime. Mama je obukla crni bikinac, savršeno joj je pristajao. Isticao je njenu idealnu liniju i obline. Gledala sam je sa zavišću. Prema njoj sam izgledala kao daska. I ja sam, kao i mama, izgledala mlađa nego što sam u stvari bila. Robi je bio super. Već je bio preplanuo pecajući uz Lašvu. Imao je dugačke noge, lijepo razvijen prsni koš i široka ramena. Tata je imao mali trbuščić i bio najbjelji.

Ostatak dana je projurio. Nisam ni bila svjesna kako. Sunčali smo se malo, plivali mnogo. U toj toploj, beskrajnoj velikoj, čistoj vodi zaboravljala sam na sve. Poslije sam se predavala suncu. Milovalo je moje lice sklopljenih očiju i cijelo tijelo. Bez straha sam se mogla sunčati do mile volje. Koža mi je otporna, izvanredno podnosi sunce.

Uveče smo šetali uz obalu pa sjeli u neku baštu da se osvježimo. Tek jako kasno vratili smo se kući, i ja sam dugo u noć osluškivala talase, koji su zapljuskivali obalu kao da je miluju, zamišljajući kako Tahir mene miluje.

Malo koje na mene obraćao pažnju. U glavnom su svi na plaži gledali mamu. Ona je, kao na modnoj reviji, samo mijenjala kupaće kostime, ni sama nije znala koliko ih ima, čak se i za plažu diskretno šminkala. Kad bi lijeno, poput mačke, ustajala sa dušeka, kao usput zatezala gaćice kostima, a onda se kao gracija upućivala prema vodi, i ja sam je morala gledati. Ako je toliko voljela sebe, ako si je posvećivala toliko pažnje, i rezultati su bili očigledni.

U sunčanju i kupanju, u nekakvoj totalnoj opuštenosti prođe tih deset dana. Nisam htjela ni čuti da ostanemo duže. Tata je bio na mojoj strani, a Robi i mama su protestovali. Nekako našosmo zajednički jezik i ostadosmo još dva dana.

Vraćali smo se odmorni, crni kao vragovi i zdravi. Put mi se učinio beskonačan. Bunila sam se čak i da svratimo usput na ručak. Žurilo mi se, jako mi se žurilo, baš kao da će me na kapiji čekati Tahir sa rukama raširenim da me primi u zagrljaj. Gorjela sam od nestrpljenja da me vidi. Prvi put sam sebi izgledala lijepa. Kosa mi je još više poplavila od sunca, poput slapa se prelijevala preko ramena, a na potamnjelom licu oči su izgledale još zelenije i dublje.

Kad smo ulazili u grad, nad njim je već lebdio sumrak. Sunce je bilo na zalazu, a mjesec je već pomolio svoje lice. Prsa sam pritiskivala dlanom da utišam ludo udaranje srca. Glava se kao na federima okretala čas prema jednoj, čas prema drugoj strani ulice tražeći među prolaznicima Tahira. Nije ga bilo.

Čvorkov zamak je izgledao pust i napušten. Kao da je tugovao za nama. Udahnuli smo mu život svojim povratkom. Vazduh je bio pomalo ustajao pa smo mama i ja otvorili prozore. Izvalih se na ležaj u mojoj sobi i prepustih sanjarenju.

Kad sam u deset vidjela ružu, nisam bila nimalo iznenađena. Samo beskrajno sretna i zahvalna. Tahir me voli!! Iza te konstatacije upitnik ne stoji, zapravo, nikad nije ni stajao.

Sutradan sam dugo lješkarila, a onda, poslije doručka, odlučih da prošetam do škole i vidim na oglasnoj ploči da li sam primljena u medicinsku školu. Jedan put do škole vodi pored Tahirove kuće, možda ga ipak vidim.

Robi ode do Mrkog po Ćiru i Cicka. Mama, da pokaže farbu, uputi se glavnom džadom. Samo je tata ostao u kući.

Obukla sam lagane crne hlače, zelenu majicu i zelene patike. Vani je bilo pretopio. Sunce je pržilo iako je bilo tek jedanaest sati.

Ulice gotovo puste. Tahirovo dvorište bijaše prazno. Na banderi pored njegove kuće vidjeh smrtovnicu. Čitala sam:

"Sa tugom i bolom obavještavam rodbinu i prijatelje da je moja draga majka Selimović Raza preselila na ahiret dana 24.8. u četrdeset osmoj godini. Dženaza polazi ispred gasulhane, a bit će pokopana na groblju Bašbunar.

Ožalošćeni sin Tahir"

I dalje su mi oči bile uprte u taj zeleno-bijeli komad hartije zalijepljen selotejpom za crnu, katranom premazanu banderu. I meni se zacrnilo pred očima. Mislila sam da ću se onesvjestiti. Lagano se okrenuh i uputih kući.

Robi je već saznao novost od Mrkog i upravo se spremao da ide Tahiru. Nije bilo pristojno da ide u farmericama pa je kuću prevrnuo da nade jedine pantolone. Kad rekoh da bih i ja pošla, čisto se iznenadi, ali i obradova. Sigurno mu nije bilo lako otići i susresti se sa najboljim drugom nakon onoga što se desilo. Danas je dvadeset osmi avgust, sahranjena je, prije tri dana.

Išli smo ulicom ćuteći, pognutih glava. U najlonskoj vrećici nosili smo kafu, kocku i sok. Tata nam je rekao da je takav običaj.

Pred malom kapijom osjetih omaglicu, krugovi svih boja proletješe mi ispred očiju, a noge kao da su mi bile od stakla. Pozvonismo. Tahir se pojavi pred nama. Robi mu pruži ruku i izrazi saučešće. Ozbiljno, kao muškarac muškarcu. Zatim uđe u kuću. Stajala sam pred Tahikom i gledala njegovo lice, tako nedostupno u tuzi i radosti. Onda nam se sretoše pogledi. Te velike, velike, prelijepe crne oči!

Utopih se u njihovim dubinama i bi mi jasno da nikad, nikad u životu u dva ljudska oka nisam vidjela toliko tuge.

Reći ću mu: Ne tuguj, Tahire! Ne previše i ne predugo. Tako je valjda moralo biti. Ti nisi sam, ti nikada nećeš biti sam. Ja sam s tobom, sav si u meni. Znam, i ja sam u tebi. Još ću mu reći:

"Nije vrijeme, ali moram ti nešto priznati. Istina, to je zakasnijelo priznanje. Znaš, ja te volim, Tahire!"

Pružila sam mu ruku ne prestajući da mu gledam u oči, i drhtavim glasom, gotovo šapatom kazala:

– Iskreno suosjećam s tobom.

Njegov čvrsti stisak u trenutku postade još čvršći i kao da su mu pune usne nagovijestile smiješak. Tužan. Onda pusti moju ruku i propusti me da uđem.

Iako je napolju bilo sunčano, soba je bila u polutami, vjerovatno što je u prizemlju i što je prozor mali.

Na sećiji su sjedile neke žene u dimijama i pod maramama i graktale kao čavke. Mlada, plava žena, vjerovatno rođaka, služila ih je kafom i rahatlokumom. Ponudila je i nas dvoje. "Brižne" čavke su se raspitivale o detaljima bolesti i smrti. Nisam ih slušala. Tek kad mi do uha doprije da jedna drugoj reče "jadnik" pokazujući očima na Tahira, u meni naraste bijes, strašan bijes. On nije jadnik, nikada nije bio i nikada to neće biti. Jadne ste vi, toliko jadne da toga niste ni svjesne – dođe mi da im kažem, da otvorim vrata i izjurim van. Ali, to nije bila moja kuća i morala sam se suzdržati.

Polako sam ispijala svoju kafu, a slobodnu ruku stezala u pesnicu. Tako sam uvijek nesvjesno radila kad bi bila tužna i ljuta.

Zadržali smo se kratko. Za to vrijeme smo se Tahir i ja nekoliko puta pogledali, u njegovim očima osim goleme tuge sad je bio i neki neobjašnjivi sjaj, pa se ponadah da je razumio šta su govorile moje oči. Na odlasku mi ponovo snažno steže ruku i mene prože slatka jeza. Sjetih se Dinkove male ruke, mlitave i vječito znojne. Kad sam je držala u svojoj, imala sam utisak da držim mrtvu ribu. To sad znam.

Zaista sam suosjećala sa Tahikom, duboko, kao da se to meni samoj dogodilo. Pa ipak, više sam mislila na onaj čudni, dotad nepoznat osjećaj što me obuzimao kad me dodirivala njegova ruka.

Mada još nismo zajedno, silno je jaka ta naša ljubav. Svakog trenutka, ma šta radila, on je bio tu. Prva misao pri buđenju, a zadnja što sam vidjela tonući u san bio je njegov lik. Čini mi se da je ta ljubav toliko jaka da bih za nju pristala umrijeti, bez žaljenja, bez uzdaha.

Sigurno je i on osjećao isto. Zar bi u suprotnom dva dana nakon mamine smrti meni donio ružu. A donijet će je i večeras. U to sam bila sigurna.

I nisam se prevarila.

Sad sam ja svako veče, umjesto na klupu odlazila da obiđem oko Tahirove kuće. Svjetla u svim sobama, pa i svjetiljka pred ulaznim vratima, svako veče su bila upaljena. Svjetla će gorjeti po cijelu noć sve dok ne prođe četrdeset dana od dana smrti.

Samo sam ga jednom vidjela kako prolazi preko sobe. Nešto je nosio u ruci, nisam vidjela šta. Propinjala sam se na vrhove prstiju ne bih li ga još jednom vidjela.

Uzalud.

Zamišljala sam kako mora da su sada sumorni njegovi dani. Kako će dalje živjeti?

Ali, ima mene. Voli me, i ja njega volim. Zajedno ćemo se boriti, zajedno isplivati iz ove tuge. I bit će nam lijepo, ludo lijepo. Ljepše nego i u jednom romanu. Nisu velike ljubavi samo u knjigama. Sad to znam.

Možda griješim što pišem o mojoj ljubavi. Jest, to je pomen na nešto lijepo, gotovo nestvarno što sam doživjela i što ću doživjeti. Ali, ja nikad, ni u stotom licu ne bih o tome trebala govoriti ili pisati.

Zbog toga što sam jednom, sad mi se to čini tako daleko, pomislila da se sudbinske ljubavi događaju samo u knjigama, nikad u stvarnom životu.

Ne bih mogla podnijeti da neko na sve što ja tako duboko i iskreno osjećam kaže – ipak je to samo knjiga!

I da, možda, već nakon sat ili dva zaboravi.

– Čini mi se da sad živim samo za njega. Da budem tu kad mu budem potrebna. I bit ću sretna kad me bude trebao. Beskrajno sretna.

– Šta je s tobom, malena – upita moj tata dok sam odsutno gledala kroz prozor u Plavu vodu.

– Kao da si se odjednom uozbiljila i sazrela.

– Ništa, tata. Samo razmišljam o skorom početku školske godine – odgovorih misleći kako su večeras sva svjetla u Tahirovoj kući bila ugašena. Zašto? Odgovor nisam mogla pronaći, čak ni naslutiti.

Na televiziji je bila neka domaća drama, pa "Sedam svjetskih dana". Mama je vezla goblen (jedino je to radila od ručnih radova) i ćutala, tata je pratio program. Ja sam gledala u ekran ne videći ništa i čekala da izbjije deset sati.

Vjetar se lagano poigravao zavjesama na mom prozoru, na čijoj dasci noćas nije bilo ruže.

Nisam zaplakala. Samo me ispunila neka strašna slutnja.

Uskoro sam čula Robijev glas. Odmah je ušao u moju sobu.

– Ovo ti je, Švabe, poslao Tahir – reče pružajući mi mali zamotuljak.

– A gdje je on – skoro vrisnuh.

– Znaš, dolazio je socijalni radnik i rekao da on po zakonu, kao maloljetan, ne može živjeti sam. Zato se danas odselio nekoj tetki u Višegrad.

Nisam osjećala ništa.

Drhtavim rukama odmotah zamotuljak dok je Robi napuštao sobu.

Unutra je bio prekrasan crveni pupoljak, malo uvenuto i ceduljica ispisana crnim flomasterom nešto kosim rukopisom "PLEASE, LOVE REMEMBER".

Molim te, ljubavi moja, sjećaj se – prevedoh.

BILJEŠKA O PISCU

Nura Bazdulj-Hubijar rođena je 1951. godine u Mrdenovićima kod Foče. Od 1954. godine živi u Sarajevu gdje završava osnovnu i srednju školu, Medicinski fakultet i

specijalizaciju. Živi u Travniku i radi kao ljekar specijalista – mikrobiolog.

Do sad je objavila zbirku pjesama za djecu "Ja, slavni ja" (Drugari, Sarajevo, 1988.). Nedjeljnik UNA objavio je u nastavcima skraćene verzije romana "Sensibile con dolore"(1990) i Srna (1991).

U godinama rata, uz naporan rad ljekara, nastavlja sa pisanjem, pa 1994. "Svjetlost" objavljuje roman "Ljubav je sihirbaz, babo", a "Bosanska knjiga", također roman, "Naše međutim je rat". Međunarodni centar za mir, Sarajevo, 1996. objavljuje kratki roman "Rosa Canina".

Roman "Ljubav je sihirbaz, babo" preveden je na norveški jezik, dok je više tekstova uvršteno u školske čitanke a roman "Ruža" u lektiru.